

Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar

*Hur har värderingsprocesserna och nedskrivningsrutinerna
förändrats i och med ikraftträdandet av RR 17?*

JENS FRANZÉN
MATTIAS HOLMSTRÖM

Samhällsvetenskapliga och ekonomiska utbildningar

Institutionen för Industriell ekonomi och samhällsvetenskap
Avdelningen för Ekonomistyrning

EKONOMPROGRAMMET C-NIVÅ
Vetenskaplig handledare: Daniel Örtqvist

Förord

Vi vill tacka alla deltagare som har bidragit med sin erfarenhet och kunskap, utan er hade vi inte fått detta resultat. Vi vill också tacka vår handledare Daniel Örtqvist som har bidragit med värdefulla synpunkter och förslag under arbetets gång. Slutligen vill vi tacka alla som kommit med värdefulla tips och råd under examensarbetets gång.

*Ert samarbete med oss gjorde vår uppsats möjlig
Mattias Holmström & Jens Franzén*

Sammanfattning

Denna studie behandlar tillgångsvärdering, i synnerhet nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar. I och med att det svenska redovisningssystemet ska internationaliseras har översättningar av IAS gjorts av det svenska redovisningsorganet Redovisningsrådet. Den 1 januari 2002 trädde redovisningsrådets rekommendation nummer 17 (RR 17) i kraft. Värdering av tillgångar är en komplex och viktig uppgift som sker vid företagets bokslut. Syftet med studien var att beskriva RR 17, samt att jämföra och analysera den med FAR:s rekommendation nr 3, avsnitt 6 som gällde tidigare. Även jämföra rekommendationerna med Årsredovisningslagens 4 kap 5 §. Utifrån denna analys undersökte vi sedan hur införandet av RR 17, avseende nedskrivningar har påverkat företagets värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner av materiella anläggningstillgångar. I den empiriska fallstudien har representanter från olika företag och en revisor intervjuats. RR 17 är tydligare än tidigare regler och rekommendationer som behandlat nedskrivning av materiella anläggningstillgångar. Rekommendationen ger ökad vägledning för hur nedskrivningsbehov ska identifieras och beräknas. Resultatet som framkom i studien var att inga direkta skillnader har inträffat i samband med företagets värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner. Detta beroende på att RR 17 inte har bidragit med några större förändringar jämfört med tidigare rekommendation och lagstiftning. En annan orsak kan vara att företagen ännu har bristfälliga kunskaper om den nya rekommendationen.

Abstract

This study deals with asset valuation, more specifically depreciation of tangible fixed assets. When the Swedish accounting system was to be adjusted to international standards, translations were made of IAS by the Swedish accounting council, Redovisningsrådet. "Redovisningsrådets" recommendation number 17 (RR17) came into effect in January 2002. Asset valuation is a complex and important task that takes place when companies do their annual balancing of the books. The purpose with this paper is to describe RR 17 and compare and analyse the recommendation with FAR 3, part 6, which applied earlier. We also compare both recommendations with the Swedish law, "Årsredovisningslagen 4, chapter 5§". On the basis of this analysis, our intention was to examine how RR 17 may have changed companies' asset valuation processes and the routines regarding depreciation of tangible fixed assets. In the empirical case study, representatives from different companies, as well as an accountant were interviewed. RR 17 is clearer than previous rules regarding depreciation of tangible fixed assets. The recommendation provides greater guidance regarding how depreciation are to be identified and calculated. The result of this study showed that no specific differences had emerged in relation to companies' asset valuation processes and the routines regarding depreciation of tangible fixed assets. This could be because RR 17 did not bring any big changes compared to the old recommendation and law. Another reason may be that companies still have insufficient knowledge about the new recommendation.

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Problemdiskussion.....	1
1.2	Syfte.....	3
1.3	Avgränsningar	3
1.4	Definitioner	3
1.5	Disposition.....	4
2	Metod	5
2.1	Forskningsansats	5
2.1.1	Metodsynsätt	5
2.1.2	Induktion	5
2.1.3	Den kvalitativa metoden.....	5
2.2	Undersökningsansats (metodstrategi).....	6
2.2.1	Datainsamlingsmetod	6
2.2.2	Litteratursökning	7
2.2.3	Dokumentation	7
2.2.4	Val av respondenter.....	8
2.3	Metodproblem	8
3	Tillgångsvärderingsmetoder och redovisningsprinciper	10
3.1	Materiella anläggningstillgångar.....	10
3.2	Tillgångsvärdering.....	10
3.3	Tillgångsvärderingsmetoder.....	11
3.3.1	Historisk kostnad.....	11
3.3.2	Nutida försäljningsvärde	11
3.3.3	Framtida värde.....	12
3.4	Redovisningsprinciper.....	12
3.4.1	Realisationsprincipen	13
3.4.2	Försiktighetsprincipen.....	13
3.4.3	Fortlevnadsprincipen ”Going Concern”	13
3.4.4	Väsentlighetsprincipen	14
3.4.5	Kongruensprincipen	14
4	Lagar och rekommendationer	15
4.1	Årsredovisningslagen	15
4.2	FAR 3 (Numera upphävd).....	16
4.3	Redovisningsrådets rekommendation nr 17	18
4.3.1	Identifiering av nedskrivningsbehov (När)	18
4.3.1.1	Externa indikationer	18
4.3.1.2	Interna indikationer	18
4.3.2	Bedömning av återvinningsvärdet (Hur).....	18
4.3.3	Nettoförsäljningsvärdet	19
4.3.4	Nyttjandevärdet	20
4.3.4.1	Diskonteringsfaktorn	20
4.3.4.2	Kassagenererande enheter	20
4.3.5	Återföring av nedskrivningar	21
4.3.6	Redovisning av nedskrivningar.....	21
5	Analys av rekommendationer och lagstiftning	22
5.1	När skall ett företag göra prövning av ett nedskrivningsbehov?.....	22

5.2	Hur skall företagen göra beräkningar om ett nedskrivningsbehov föreligger?	22
5.3	Finns det skillnader när det gäller beståendekriteriet?	23
5.4	Finns det skillnader i värdering?	24
6	Intervjuer med företag	25
6.1	Respondenter	25
6.1.1	Företagens uppfattning om RR 17 och dess konsekvenser	25
6.1.2	Hur har värderingsprocesserna och nedskrivningsrutinerna förändrats	26
7	Intervju med revisor	30
7.1	Respondenter	30
7.1.1	Revisorns uppfattning om RR 17 och dess konsekvenser.....	30
7.1.2	Hur har värderingsprocesserna och nedskrivningsrutinerna förändrats	32
8	Analys av företagens värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner. 34	
8.1	Företagens allmänna uppfattning om RR17	34
8.2	Skillnader i företagens värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner	35
9	Analys av revisorns åsikter	40
9.1	Revisorns allmänna uppfattning om RR17	40
9.2	Skillnader i företagens värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner	41
10	Slutsatser och egna reflektioner	43
10.1	Skillnader i företagens värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner	43
10.2	Reflektioner	44
10.3	Förslag till vidare forskning	45
	Referenser	46

Figurförteckning

Figur 2.1	Tillvägagångssätt vid datainsamling (egen figur).....	7
Figur 2.2	Sammanfattande metodval (egen figur).....	9

Bilagor

Bilaga 1	Intervjuguide till företagen
Bilaga 2	Intervjuguide till revisor

Förkortningar/Förklaringar

RR-	Redovisningsrådet.
BFN-	Bokföringsnämnden.
FAR-	Föreningen för auktoriserade revisorer.
ÅRL-	Årsredovisningslagen.
IAS-	International Accounting Standard.
IASB-	International Accounting Standard Board.

1 Inledning

I detta inledande kapitel diskuteras det problemområde som denna kandidatuppsats bygger på, vilket sedan mynnar ut i studiens syfte. Därefter följer studiens avgränsningar samt viktiga begrepp definieras. Avslutningsvis redogörs för uppsatsens fortsatta disposition.

1.1 Problemdiskussion

Det är viktigt att redovisning av tillgångar i ett företag utformas efter enhetliga regler och normer. Resurser allokeras fel i samhället om inte en rättvis bild ges av företaget gentemot dess intressenter. Problem kan dock uppstå vid värdering av tillgångar och redovisning av poster där det inte finns tillräckligt utförliga regler för hur detta ska ske. Ett av de mest omfattande och komplexa redovisningsproblem är redovisning och värdering av tillgångar. Det har presenterats en mängd olika ansatser rörande tillgångsredovisning, vilket har lett till att det i dag saknas entydiga regler för hur tillgångar ska behandlas (Falkman, 2001a).

En tillgång är en resurs som kontrolleras av ett företag och det är viktigt att företaget kan tillgodogöra sig tillgångens ekonomiska värde (Thorell, 2003). I det moderna kunskapsamhället låter allt fler företag maskiner sköta en större del av produktionen. Andelen tillgångar i balansräkningen blir bara större och större. Detta i sin tur leder till att kostnaderna i form av avskrivningar blir allt högre och andelen kostnader som företagen har svårt att påverka utgör en allt större andel av kostnaderna (ibid).

I redovisningen ska en anläggningstillgång normalt tas upp till dess anskaffningsvärde, det vill säga utgifterna för tillgångens förvärv eller tillverkning (Proposition 1995/96:10). Företagen fastställer sedan en avskrivningsplan för att fördela värdeminskningen av tillgången över dess nyttjandeperiod (Smith, 2000).

Vid avskrivningar tas inte hänsyn till en tillgångs externa värde, till exempel marknadsvärde utan enbart historiska värden tas i beaktande för att avgöra hur mycket som skall kostnadsföras ett visst år. Detta kan leda till att ett ojusterat redovisat värde inte stämmer överens med ett externt givet värde (Artsberg, 2003). Det är emellertid inte alltid lätt att värdera en tillgång. Olika typer av tillgångar, som immateriella och materiella kan medföra olika värderingsproblem. I varje värderingssituation finns subjektiva bedömningar, vilket påverkar det slutliga värdet på objektet. Värderingen är därmed förenad med en viss osäkerhet, det vill säga värdet finns i betraktarens ögon. Eftersom omvärldsfaktorer ständigt förändras är ett framräknat värde alltid färskvara (Holmström, 2003).

Om en tillgång är felaktigt värderad i bokföringen kan det bli nödvändigt att göra en justering av värdet på tillgången i form av nedskrivningar. Det kanske mest grundläggande problemet när det gäller nedskrivningar är att avgöra när nedskrivningar ska göras (Falkman, 2001b).

Årsredovisningslagen är en ramlagstiftning som reglerar nedskrivningar. Årsredovisningslagen 4 kap 5 § (benämns fortsättningsvis ÅRL) behandlar nedskrivningar av anläggningstillgångar. Där anges att om en anläggningstillgång har ett lägre värde än sitt anskaffningsvärde minskat med erforderliga avskrivningar skall tillgången skrivas ner till det lägre värdet. ÅRL anger alltså att en nedskrivning skall ske när en anläggningstillgång har ett lägre ”värde”, men vad som menas med värde finns inte definierat i lagstiftningen. I förarbetena till lagen nämns dock ”verkligt värde”, men vad som avses med verkligt värde

finns ingen förklaring på. Att värdenedgången måste vara bestående för nedskrivningar anges också i ÅRL. I förarbeten till lagen finns det däremot kommentarer angående beståendekriteriet. Bedömning av när en värdenedgång är bestående skall göras med hänsyn till värdenedgångens storlek samt art (Proposition 1995/96:10).

Smith (1997) anser att innebörden av verkligt värde är av stor vikt när det gäller att avgöra om ett nedskrivningsbehov föreligger. Detta beroende på att nedskrivningar endast får göras då det verkliga värdet är lägre än det planmässiga restvärdet. Innebörden av det verkliga värdet blir alltså slutligen avgörande för till vilket belopp tillgången ska skrivas ner, om det skulle visa sig att ett nedskrivningsbehov föreligger. Falkman (2001b) påpekar att om en nedskrivning måste genomföras ska den redovisas som en kostnad i företagets resultaträkning (Falkman, 2001b).

Den 1 augusti 2000 gav redovisningsrådet (RR) ut en ny rekommendation (RR 17) som behandlar nedskrivningar. Rådets rekommendationer utformas med utgångspunkt från International Accounting Standards (IAS) som ges ut av International Accounting Standards Board (IASB). IASB:s uppdrag är att verka för en internationell harmonisering av de redovisningsprinciper som används i olika länder över hela världen. Inriktningen är att Redovisningsrådets rekommendationer ska följa IAS, samt att avvikelser härifrån endast får förekomma då svensk lag lägger hinder för en redovisning enligt IAS eller om det finns andra skäl (Redovisningsrådet, 2004).

Syftet med RR 17 är att beskriva de metoder som ett företag ska använda för att säkerställa att dess tillgångar inte är upptagna till ett för högt värde, det vill säga högre än återvinningsvärdet (Kylebäck, Landen, 2001). Enligt Rundfelt (1998) utgör återvinningsvärdet på en tillgång dess verkliga värde. Det var tänkt att rekommendationen skulle träda ikraft redan 1 januari, 2001. Redovisningsrådet beslutade sig dock för att senarelägga ikraftträdandet eftersom att allt fler större företag anmält att de inte hade möjlighet att ändra sina rapportsystem i tid (Rundfelt, 2000). I januari 2002 trädde den nya rekommendationen i kraft (FAR, 2003).

En svårighet vid nedskrivningar ligger i att fastställa det verkliga värdet (återvinningsvärdet) på en tillgång. Det är med stor sannolikhet enklare att fastställa ett verkligt värde på en tillgång som handlas på en aktiv marknad, vilket inte alltid är möjligt för alla materiella anläggningstillgångar (Rundfelt, 1998). RR 17 anger hur en nedskrivning av värdet på en tillgång ska beräknas och redovisas, men även vilken information som ska lämnas. Enligt RR 17 ska en tillgångs återvinningsvärde fastställas när det finns indikationer på att en tillgångs värde har minskat. De finns vidare ett antal externa och interna indikatorer uppräknade i RR 17 som pekar på att en nedskrivning kanske måste göras. Är någon av dessa uppfyllda måste företaget fastställa återvinningsvärdet på tillgången. Återvinningsvärdet definieras i RR 17 som det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde. Enligt RR 17 utgör nyttjandevärdet det samlade framtida betalningsflöden som tillgången förväntas ge upphov till, diskonterat till dagens penningvärden (nuvärdet av de framtida betalningarna). Nettoförsäljningsvärdet utgörs av det pris som ett företag kan erhålla vid försäljning av tillgången, reducerat med försäljnings- och avvecklingskostnader. Dessa ska även kunna hänföras till den specifika försäljningen. Visar det slutligen sig att en tillgångs redovisade värde överstiger återvinningsvärdet skall tillgången skrivas ner till återvinningsvärdet och mellanskillnaden ska belasta periodens resultat (FAR, 2003).

RR 17 är alltså mera detaljerad än tidigare praxis, dels vad gäller när bedömning av nedskrivningsbehov ska göras, samt hur beräkningar av nedskrivningsbeloppet ska ske menar Norre & Hansson (2002) och Nyllinge & Winkvist (2001). Rekommendationen bör härigenom innebära en viss skärpning för företagen eftersom den ställer helt eller delvis nya krav på värderingar, vilket innebär nya utmaningar för företagen anser Nyllinge & Winkvist (2001). Enligt revisionsbyrån KPMG finns det däremot grupper som anser att detta inte kommer att medföra någon skillnad i praktiken eftersom även tidigare normgivning, FAR 3, avsnitt 6 (benämns fortsättningsvis FAR 3) om anläggningstillgångar vilar på samma grunder som RR 17. Andra har gjort tolkningen att det faktiskt kommer att innebära förändrade processer och mätmetoder i företagen. Det fanns alltså olika åsikter på området vid införandet av redovisningsrådets rekommendation nr 17. Redovisningsrådets rekommendation har i dagsläget gällt och tillämpats under mer än två år.

Frågeställning utifrån ovanstående problemdiskussion:

Vilka skillnader har införandet av RR 17 medfört för svenska företag i deras värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner av materiella anläggningstillgångar?

1.2 Syfte

Vårt syfte med uppsatsen är att:

- beskriva Redovisningsrådets rekommendation nr 17, samt att jämföra och analysera den med FAR:s rekommendation nr 3, avsnitt 6 som gällde tidigare. Även jämföra rekommendationerna med Årsredovisningslagens 4 kap 5 §.
- undersöka och analysera hur införandet av Redovisningsrådets rekommendation avseende nedskrivningar har påverkat företagens värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner av materiella anläggningstillgångar.

1.3 Avgränsningar

I RR17 behandlas nedskrivningsregler av såväl anläggnings- som omsättningstillgångar. För att inte undersökningen skulle bli för bred, gjordes en avgränsning till att endast undersöka värderingsprocessen och nedskrivningsrutinerna av anläggningstillgångar. Det finns tre typer av anläggningstillgångar; materiella, immateriella och finansiella tillgångar. För att nå ytterligare djup i undersökningen har vi valt att göra ytterligare en avgränsning till att endast behandla materiella anläggningstillgångar.

1.4 Definitioner

Materiella tillgångar är av fysisk karaktär, som till exempel maskiner och fastigheter. Med materiella anläggningstillgångar avses enligt FAR (2003) ”fysiska tillgångar som är avsedda att stadigvarande utnyttjas i verksamheten, inklusive för uthyrning” (FAR, 2003 s.811).

1.5 Disposition

För att orientera läsaren för vad som kommer, presenteras här studiens fortsatta disposition.

Kapitel 2: Metod

I metodkapitlet beskrivs hur vi har gått tillväga i vår undersökning. Först presenteras forskningsansatsen och där efter beskrivs tillvägagångssättet vid datainsamlingen. Här ingår hur urvalet har genomförts, samt vilka datasamlingsmetoder som har använts.

Kapitel 3-4: Referensram

Kapitel tre till fyra utgör vår referensram. Den avser att ge läsaren en inblick i, och en förståelse för, det valda problemområdet och kan därigenom ses som en stödfunktion för att läsaren ska kunna tillgodogöra sig undersökningens resultat. I kapitel tre beskrivs de olika tillgångsvärderingsmetoderna som existerar. Avslutningsvis redogörs för studien relevanta redovisningsprinciper. I Kapitel fyra redogörs för den svenska lagstiftningen som reglerar nedskrivningar, samt RR17. Även den tidigare normgivaren FAR 3 som behandlade nedskrivningar kommer att beskrivas här.

Kapitel 5: Analys av lagstiftning och rekommendationer

I detta kapitel har en jämförelse gjorts mellan RR17 och FAR 3. Dessa rekommendationer har även jämförts med vad som finns definierat i gällande lagstiftning angående nedskrivningar.

Kapitel 6-7: Empirin

Kapitel sex till sju utgör studiens empiriska del. I dessa kapitel redogörs för tyngdpunkten i denna studie, resultatet av den insamlade empirin. Vi har valt att dela upp undersökningen i två delar. Den första som finns i kapitel sex, utgör en redogörelse för de intervjuer som genomfört med representanter från företag. I kapitel sju redogörs intervjun med en revisor.

Kapitel 8-9: Analys

I dessa kapitel analyserar vi vårt empiriska material och med grund i undersökningens syfte knyter vi an till den teoretiska referensramen. För att framhäva studiens syfte efterliknar vi i dessa kapitel empirins struktur.

Kapitel 10: Slutsatser och egna reflektioner

Avslutningsvis redogörs för de slutsatser som framkommit i undersökning samt våra egna reflektioner. Den bild vi hade av problemområdet innan undersökningen, jämförs med det faktiska utfallet av undersökningen. Här presenteras även förslag till framtida forskning.

2 Metod

Syftet med detta kapitel är att beskriva tillvägagångssättet för undersökningen, det vill säga varför och hur det empiriska materialet insamlades. Vår ambition är också att öka läsarens förståelse för vårt tankesätt och vetenskapliga syn på problemet.

2.1 Forskningsansats

Ett av vetenskapens främsta syften är att frambringa nya och dokumenterade empiriska kunskaper säger Gilje & Grimen (1995). Nya kunskaper behöver inte nödvändigtvis vara ”stora” kunskaper (Molander, 1988). Vetenskapen behöver inte heller leda fram till några absoluta sanningar utan tonvikten ligger i att den istället ska bidra till att öka insikten i det studerade fenomenet. För att vetenskapen skall vara av god kvalitet skall forskaren ställa sig kritisk, till såväl det som granskas som till de redan existerande kunskaperna. Detta leder till att utrymmet för subjektiva inslag är mycket begränsade för författare av vetenskapliga uppsatser (Gilje & Grimen, 1995).

2.1.1 Metodsynsätt

Denna studie präglas av ett aktörssynsätt. Anledningen till att vi använde oss av ett aktörssynsätt bottnar i att det var aktörernas subjektiva bedömningar som undersökningen avsåg att fånga upp. Arbnor & Bjerke (1994) förklarar att i ett aktörssynsätt ligger fokus på de enskilda aktörernas uppfattning om det undersökta fenomenet. Forskare och aktörer påverkar varandra ömsesidigt då båda parter är delaktiga i processen (Holme & Solvang, 1997).

2.1.2 Induktion

Thurén (1991) säger att det finns två olika sätt att dra slutsatser, induktion och deduktion. Induktion bygger på empiri och deduktion på logik. I denna studie försökte vi skapa teori genom ett induktivt förhållningssätt. Genom empiriska djupstudier har vi undersökt hur införandet av RR17 påverkat företagets värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner, utan någon som helst förankring i tidigare teori på området. Induktion innebär att forskaren drar allmänna, generella slutsatser utifrån ett empiriskt material. En induktiv slutledning kan aldrig eller åtminstone väldigt sällan vara hundra procentigt säker, då sällan en hel population undersöks utan bara ett litet urval av denna (Thurén, 1991).

2.1.3 Den kvalitativa metoden

Enligt Denscombe (2000) finns det två typer av forskning, kvalitativ- och kvantitativ forskning. Detta utgör forskarens utgångspunkter och visar vilken typ av forskning hon eller han ämnar bedriva. Med utgångspunkt från ett begränsat tidsperspektiv samt att det krävs djupgående information för att besvara studiens syfte föll valet på att enbart arbeta med den kvalitativa metoden. Holme & Solvang (1997) påpekar att styrkan i den kvalitativa metoden ligger i att den beskriver helheten för ett visst bestämt fenomen. Detta leder till att forskaren får en djup förståelse för hur saker och ting hänger ihop. Denscombe (2000) anser att kvalitativ metod förknippas med ett eller ett fåtal undersökningsobjekt som snarare beskrivs än analyseras. Riskerna med den kvalitativa metoden ligger i att data kan vara mindre representativt, det vill säga att en detaljerad djupstudie av relativt få enheter utgör en liten generaliserbarhet gentemot andra liknande enheter. En annan risk som bör beaktas är att forskarens egna uppfattningar och övertygelser lätt kan färga av sig vid frambringandet och

analyserandet av datamaterialet. Både Patel & Davidson (1994) och Denscombe (2000) understryker att de kvalitativa och kvantitativa metoderna ofta framställs som oförenliga i litteraturen, men att i praktiken befinner sig forskaren ofta mitt i mellan dessa.

2.2 Undersökningsansats (metodstrategi)

Undersökningsansatsen har enligt Denscombe (2000) att göra med en undersöknings grundläggande strategi (ansats), det vill säga beroende på om det undersökta fenomenet ska belysas ur ett brett eller djupt perspektiv. Holme & Solvang (1997) anser att det finns olika strategier en forskare kan välja, bland annat fallstudier, surveyundersökningar och skrivbordsundersökningar/litteraturstudier. Den huvudsakliga avsikten med studien är att inhämta ökad förståelse för hur bytet av rekommendation har påverkat företagets värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner. En fallstudie har genomförts där tre företag samt en revisionsbyrå har ingått. En fallstudie innebär enligt Denscombe (2000) att ett eller ett fåtal enskilda fall studeras på djupet. Fallstudiens verkliga värde är att den erbjuder en möjlighet att förklara varför vissa resultat kan uppstå, mer än bara ta reda på vilka dessa resultat är. Ytterligare stöd för vårt val ger Denscombe (2000, s 53) som säger att *"fallstudien kan stämma bra överens med behoven i småskalig forskning genom att koncentrera ansträngningarna på en undersökningsplats (eller några få)"*. Med stöd av ovannämnda ansåg vi att denna studie passade in i kategorin småskalig forskning. En skrivbordsundersökning har använts för att beskriva redovisningsrådets rekommendation (RR 17) samt jämföra och analysera denna med tidigare gällande rekommendation, FAR 3. Även en jämförelse mellan dessa två rekommendationer och ÅRL har gjorts. Skrivbordsundersökningar/litteraturstudier förklarar Holme & Solvang (1997) som en studie av sekundära källor, det vill säga att tidigare skriven litteratur studeras för att se vad den säger om det aktuella problemet.

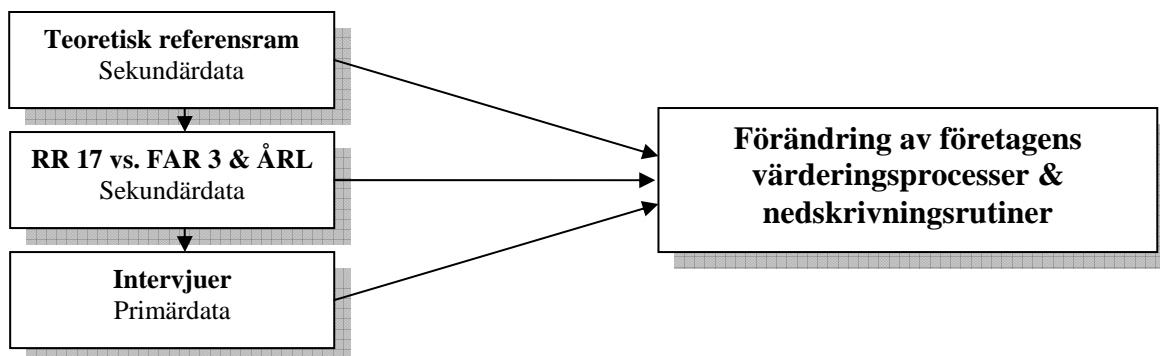
2.2.1 Datainsamlingsmetod

Datainsamling kan enligt Eriksson & Wiedersheims (1999) utsågas på två olika sätt, antingen via sekundär- eller primärdata. Med sekundärdata menas att forskaren utgår från redan befintliga data. Dessa data kan yttra sig i form av exempelvis statistik, databaser, arkivmaterial, litteratur, tidningar och tidskrifter med mera. Vid uppbyggandet av den teoretiska referensramen har genomgående sekundärdata använts, då främst litteratur och artiklar. Sekundärdata användes även när vi jämförde de två rekommendationerna och ÅRL. Olika årgångar av FAR: s samlingsvolym användes till största delen, samt i viss utsträckning även förarbeten till Årsredovisningslagen. Primärdata förklarar Holme & Solvang (1997) är data som forskaren på egen hand samlar in för att få svar på sina undersökningsfrågor. Syftet med en fallstudie är att genom empiri erhålla kvalitativ primärdata.

Metoden för datainsamling kan enligt Denscombe (2000) ske på flera olika sätt, bland annat genom intervjuer, frågeformulär, observationer och skriftliga källor. När det gäller valet av datainsamlingsmetod menar Denscombe (2000) att intervjuer lämpar sig bäst när forskaren med tanke på undersökningens syfte tjänar på att samla material som ger djupgående insikter i det studerade ämnet. Med stöd av ovanstående föll valet på att använda intervjuer i vår studie. Denscombe (2000) resonerar vidare att intervjuer är ett relativt bra sätt att spara på resurser i form av tid och pengar. Detta är något som vi anammade.

Intervjuer kan delas in i olika kategorier; strukturerade, semistrukturerade och ostrukturerade intervjuer. Valet i studien föll på semistrukturerade intervjuer eftersom de låter respondenten utveckla sina idéer och tala mera fritt om det ämne som forskaren tar upp. Vid en

semistrukturerad intervju har forskaren en färdig lista med frågor som ska behandlas, men ska trots det vara flexibel (Denscombe, 2000). Efter att ha erhållit ett godkännande att få uppta bandinspelningar av samtliga respondenter togs alla intervjuer upp på band. På detta sätt erhålls en permanent och fullständig dokumentation av allt som sägs under intervjun tillägger Denscombe (2000).

Figur 2.1: Tillvägagångssätt vid datainsamling. (Egen figur)

2.2.2 Litteratursökning

I inledningsskedet av denna studie genomfördes en litteratursökning på biblioteket vid Luleå Tekniska Universitet. Här insamlades allt tänkbart material för studien, det vill säga böcker, artiklar och tidskrifter. Vi avgränsade oss till att enbart använda svenska sökord då avsikten med studien var att undersöka svenska rekommendationer. Böckerna har sökts genom bibliotekets nationella sökmotor Libris. Sökorden var redovisning, redovisningsteori, materiella anläggningstillgångar och nedskrivning, samt dessa i olika kombinationer. Sökningen på redovisningsteori genererade trettio träffar och av dessa var uppskattningsvis tjugofem procent av relevans. Sökordet nedskrivning gav bara fyra träffar och av dessa var endast en av intresse för studien. Sökningen på materiella anläggningstillgångar genererade inga träffar av relevans. Slutligen gjordes en sökning på redovisning, där blev resultatet dryga sju tusen träffar. Huvuddelen av dessa träffar saknade dock relevans för studien. Under studiens gång har vi tagit del av ett antal artiklar, främst i syfte att öka vår kunskap inom området som behandlar nedskrivningar, men även för att dessa skulle utgöra bakgrund och teoretiskt material till vår studie. Inom vårt ämnesområde fann vi väldigt få vetenskapliga artiklar som var relevanta för studien. I tidskriften *Balans* hittade vi däremot några artiklar som behandlade nedskrivningar enligt RR 17. Dessa tidskrifter fanns tillgängliga vid Luleå Tekniska Universitet. Tidigare uppsatser inom samma problemområde studerades för att få uppslag och idéer på användbar litteratur.

2.2.3 Dokumentation

Eftersom värdering av materiella anläggningstillgångar är ett stort och komplext område har denna studie kommit att ligga i överkant av vad som anses lämpligt beträffande det skrivna materialets storlek. I institutionens *Anvisningar för examensarbete i ekonomistyrning står det* att en kandidatuppsats inte har någon övre gräns för hur många sidor arbetet får omfatta, men en riktlinje är att antalet bör ligga mellan trettio till trettiofem sidor. För att läsaren ska kunna tillgogogöra sig studien, ansåg vi det nödvändigt att bygga upp teorin på ett logiskt och sammanhängande sätt. Detta beroende på att ämnesområdet är av komplicerad karaktär och att det ännu är relativt outforskat, vilket bidrog till studiens omfattning. Vi gjorde den avvägningen att inte omarbete studien i syfte att minska sidantalet, detta beroende på att viktig information för att uppfylla studiens syfte då skulle gå förlorad.

2.2.4 Val av respondenter

Denscombe (2000) beskriver en mängd olika urvalstyper; subjektivt urval, klusterurval, sannolikhetsurval för att nämna några. Urvalet utformas utifrån studiens ändamål och resurser för att få ett tillfredställande resultat på de data som samlas in. Ur dessa har vi valt att använda vad Denscombe kallar ett subjektivt urval. Här handplockar forskaren urvalet. Det subjektiva urvalet används då forskaren redan har kännedom om fenomenet han avser att studera. Forskaren kan då göra medvetna urval eftersom han anser att dessa troligen kommer att generera data som ger maximal nytta för studien. När det gällde att hitta relevanta respondenter ansåg vi att den subjektiva urvalsmetoden var den som passade bäst. Då problematiken med värdering och nedskrivning endast utförs av kvalificerade tjänstemän menar vi att urvalet inte hade kunnat ske på något annat sätt. Utifrån ovanstående resonemang valde vi att först välja ut vilka företag som kunde passa vår studie. Genom att den information som krävdes var djupgående, ansåg vi att intervjuer öga mot öga skulle generera de rikaste svaren. Beroende på detta valdes endast företag som var geografiskt närbelägna. Inledningsvis var vår avsikt att genomföra tre intervjuer i några stora företag i Norrbotten, därför genomförde vi ett subjektivt urval där sex stora företag ingick. I nästa steg kontaktades företagen via telefon, där kontakt togs med den ekonomiansvarige på respektive företag. Denna fick sedan välja om han/hon själv skulle delta i intervjun eller hänvisa oss till någon annan som var insatt i ämnet. Tre av dessa företag; Polarbröd, Älvsbyhus och SSAB tackade nej till intervjuer på grund av tidsbrist eller på grund av att nedskrivningar inte genomförts. De företag som kunde ställa upp var: SCA Packaging Munksund-Piteå, Kappa Kraftliner Piteå och LKAB Kiruna. Efter kontakt med SCA Packaging och Kappa Kraftliner bokades tid för intervjuer. På grund av tidsbrist kunde LKAB endast besvara vår intervjuguide via e-post. I slutskedet av undersökningen valde vi dessutom att intervjua en revisor för att skapa ett bredare perspektiv och en heltäckande bild av vårt syfte med studien. För att erhålla expertkompetens på området kontaktades revisionsbyrån Öhrlings PricewaterhouseCoopers i Luleå. Den inledande kontakten skedde via telefon och respondenten tackade ja till en intervju.

2.3 Metodproblem

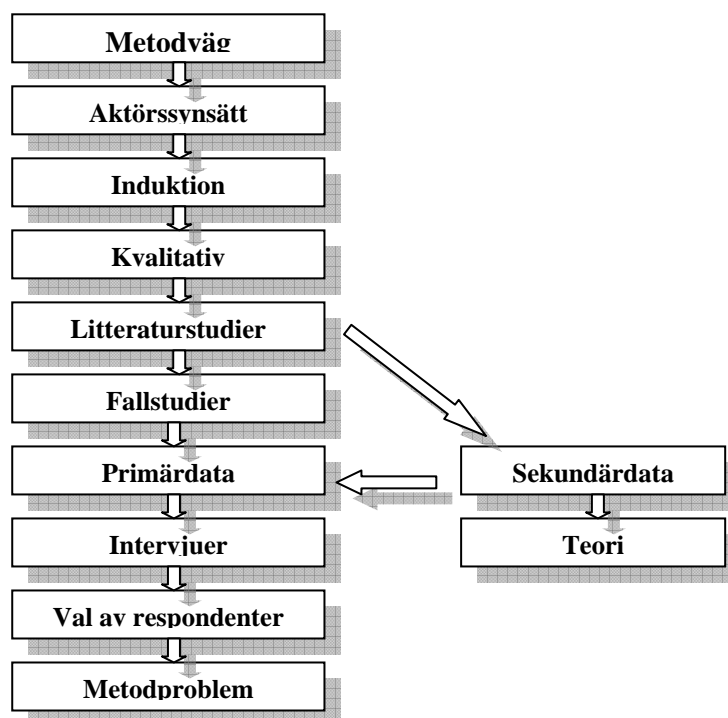
Huruvida hög reliabilitet kan uppnås i kvalitativa studier är något som Lundahl & Skärvad (1999) anser oklart. De menar att reliabilitet är ett centralt begrepp då en undersöknings trovärdighet diskuteras. En fallstudie skall enligt dem utföras på ett sådant sätt att en annan forskare skall kunna genomföra en liknande studie och komma fram till samma resultat. Holme & Solvang (1997) poängterar å andra sidan att då kvalitativa studier har som syfte att förklara en viss företeelse kommer inte den statistiska representativiteten i centrum. Vidare menar de att reliabilitet ur den aspekten inte förefaller viktig i kvalitativa studier. Avsikten i denna studie var att fånga respondentens subjektiva bedömningar och därmed kan ett ifrågasättande uppkomma om huruvida undersökningen har tillräckligt hög reliabilitet. Skulle någon genomföra en liknande undersökning, fast med andra respondenter skulle resultatet med största sannolikhet inte helt överensstämma.

Validitet innebär enligt Thurén (1991) samt Eriksson & Wiedersheim (1998) att forskaren verkligen undersöker det han avser undersöka och inget annat. Med andra ord menas att den empiriska informationen som samlas in ska vara trovärdig. En undersökning kan, menar Thurén (1991) ha hög reliabilitet samtidigt som validiteten kan bedömas helt olika av olika aktörer. Eftersom värdering av tillgångar bara är en liten del av externredovisningen skulle denna studie kunna drabbas av låg validitet då det gäller urval av respondenter. Att i förväg veta hur insatta respondenterna är i nedskrivningsproblematikens många regler och

paragrafer är svårt att veta. Genom att inledningsvis kontakta de ansvariga på varje företags ekonomiavdelning och sedan låta dem hänvisa oss till en lämplig intervjurespondent, anser vi att detta validitetsproblem minimerats. Vid insamlingen av det empiriska materialet stötte vi på ett validitetssänkande problem. Då LKAB valde att svara våra intervjufrågor per e-post blev inte svaren av den djupa karaktär som vi önskat. Vi valde därför att stryka denna intervju ur vår empiri.

Intervjuareffekten är ett annat metodproblem som Denscombe (2000) förklarar har att göra med intervjuaren och den intervjuades inställningar. Han säger att människor svarar olika beroende på hur de uppfattar den personen som ställer frågorna. Det är främst faktorer som ålder, kön och etnisk bakgrund som ligger till grund för hur mycket information människor är beredda att lämna ut, samt hur ärliga svar de ger. Såväl intervjuaren som den intervjuade har också ofta förutfattade meningar och fördomar som gör att möjligheterna att utveckla goda relationer är varierande. Vidare kan ämnets karaktär vara av stort vikt när det gäller resultatet av en intervju. Behandlas känsliga ämnen är det mycket troligt att intervjuarens demografi i förhållande till den intervjuade påverkar validiteten i de data som samlas in. Vi har försökt begränsa intervjuareffekten i denna studie genom att i förväg skicka ut intervjufrågorna per post till respektive respondent. På så sätt får respondenterna förbereda svaren genom att fundera kring frågeställningarna i lugn och ro. Något som är värt att beakta är att graden av spontanitet i svaren kan minska i och med att vi skickat ut frågorna i förväg, men eftersom ämnet är relativt komplicerat anser vi att fördelarna överväger nackdelarna. Vi såg även till att vara ordentligt pålästa i ämnet innan intervjuerna genomfördes. Detta för att inge ett seriöst intryck gentemot respondenterna.

För att få en överskådlig bild av metodvägen som valts i studien har denna illustrerats nedan.

Figur 2.2: Sammanfattande metodval. (egen figur)

3 Tillgångsvärderingsmetoder och redovisningsprinciper

Kapitel tre till fyra ingår i den teoretiska referensramen. Kapitel tre är av allmän karaktär och kan ses som en inledning och introduktion av viktiga begrepp för att skapa en större förståelse för följande kapitel. Kapitlet inleds med en presentation av materiella anläggningstillgångar, sedan beskrivs de olika tillgångsvärderingsmetoderna som värdering av tillgångar bygger på. Avslutningsvis presenteras den redovisningsteori som ligger till grund för de lagar och rekommendationer som används. Presentationen av teorin utgår ifrån de delar som är av intresse för studien. Kapitel fyra har lagts som ett separat kapitel och belyser de lagar och rekommendationer som behandlar nedskrivningar.

3.1 Materiella anläggningstillgångar

Det är inte möjligt för ett företag att ta med alla enskilda resurser som tillgångar i balansräkningen, då alla resurser inte kan betraktas som tillgångar. Därför har IASB utformat tre kriterier som måste vara uppfyllda för att en resurs ska betraktas som en tillgång. Först och främst måste resursen bidra till framtida ekonomiska fördelar för det specifika företaget, vilket betyder att resursen ska generera positiva kassaflöden. Företaget måste också inneha kontroll över tillgången, det vill säga att resursen måste vara exklusiv för företaget så att företaget därigenom erhåller äganderätten över den. Det tredje kriteriet som måste vara uppfyllt är att resursen ska ha uppkommit till följd av en inträffad händelse (Smith, 2000).

Tillgångar kan klassificeras som omsättningstillgångar respektive anläggningstillgångar. Olika synsätt finns om hur dessa skiljs åt. Det ena är att avsikten bakom innehavet av tillgången styr om den ska klassificeras som en omsättningstillgång eller anläggningstillgång. Om avsikten är att tillgången ska förvandlas/omsättas till andra tillgångar är det en omsättningstillgång. Ska tillgången däremot behållas ska den klassificeras som en anläggningstillgång. Det andra synsättet utgår ifrån att tillgångar med en förfallotid på maximalt ett år ska betraktas som omsättningstillgångar och de övriga med en längre förfallotid som anläggningstillgångar. Anläggningstillgångar kan i sin tur delas in i materiella, immateriella och finansiella anläggningstillgångar (Artsberg, 2003).

3.2 Tillgångsvärdering

Regleringen av externredovisningens innehåll sker främst genom lagstiftning samt övrig normgivning. De kanske mest betydelsefulla normgivande organet i Sverige är Redovisningsrådet (RR). En stor del av externredovisningen är inriktad mot bokslutsarbete samt upprättande av årsredovisningar. De lagar som har den största inverkan på innehållet i externredovisningen i Sverige är Bokföringslagen (BFL) samt Årsredovisningslagen (ÅRL). BFL är i huvudsak inriktad på löpande bokföring och de regler som gäller för de bokföringsskyldiga. ÅRL är däremot inriktad på det arbete som inbegriper upprättandet av företagets årsredovisningar. På många punkter är ÅRL tvingande, vilket betyder att företagen måste följa vad som där finns definierat. Men det händer i åtskilliga fall att ÅRL överlämnar åt de normgivande organen att mera detaljerat beskriva hur det bör tillämpas i praktiken (Falkman, 2001a).

Vid värdering av tillgångar sätter lagstiftning samt normgivning i de flesta fall gränser för hur företagets tillgångar ska värderas. Lagstiftning och normgivning täcker däremot inte in alla de tänkbara värderingssituationer som företagen kan möta. Regler och normgivning kan

tolkas på olika sätt, vilket också bidrar till variationer. Det finns alltså ett visst manöverutrymme beroende på att lagstiftningen och normgivningen inte är heltäckande (Falkman, 2001a). Redovisning och värdering av ett företags tillgångar är kanske det äldsta och mest avgörande externredovisningsproblemet. Detta problem påverkar till stor del vilka poster som kommer att redovisas i resultat och balansräkningen (Falkman, 2001b). Redovisningsteori bidrar till att reglera externredovisningen. Detta beroende på att externredovisningen syftar till att visa ett företags prestationer i termer av intäkter och kostnader. Redovisningsprinciperna avgör vad som kommer att redovisas i företagets resultat och balansräkning (Falkman, 2001a).

3.3 Tillgångsvärderingsmetoder

Vid värdering av tillgångar används historisk kostnad, nutida försäljningsvärde eller framtida värde. I detta avsnitt redovisas olika värderingsmetoder som normalt används, samt även de som enbart i undantagsfall används utifrån de principer som styr redovisningen. De redovisningsprinciper som definieras i avsnitt 3.4 påverkar valet av tillgångsvärderingsmetod (Smith, 2000).

I redovisningen värderas de icke-monetära tillgångarna i ett företag vanligtvis till historisk kostnad. I vissa andra undantagsfall används de övriga värderingsmetoderna (Smith, 2000). Externredovisningen har traditionellt baserats på historiska kostnader beroende på att dessa har ansetts objektiva. En anledning till detta är att samtliga transaktioner måste verifieras enligt lag. Argumentationen för de andra värderingsgrunderna bygger på att dessa är mera rättvisande, det vill säga att de på ett bättre sätt beskriver verkligheten. Dessa värderingsgrunder har emellertid anklagats för att vara både komplexa och svårbegripliga. Grundregeln vid värdering av materiella anläggningstillgångar är att dessa skall värderas till sina historiska kostnader (Falkman, 2001b).

De olika värderingsmetoderna som presenteras nedan, beskrivs med fokusering på värdering av materiella anläggningstillgångar.

3.3.1 Historisk kostnad

Att värdera en tillgång till historiska kostnader innebär att tillgångens anskaffningsvärde beräknas. Vid värdering av anläggningstillgångar beräknas anskaffningsvärdet (planmässigt restvärde) för den kvarvarande nyttan hos tillgången. Svårigheterna med denna värderingsmetod ligger i att bestämma för exempelvis en maskin, hur stor del av maskintjänsterna som utförts varje år. Alltså på ett teoretiskt riktigt sätt avgöra hur stor del av anskaffningsutgifterna som bör skrivas av varje år. Praktiskt har detta problem lösts genom att vid anskaffningstillfället beräkna en ekonomisk livslängd och sedan fördela anskaffningsutgiften över denna tid, med samma belopp för varje år, så kallad linjär avskrivning. Problemet med att använda sig av värdering till historisk kostnad är att det kan vara svårt att göra en jämförelse av tillgångsvärderingen mellan företag. Två företag som har samma typ av tillgångar kan få olika värden på dessa om de har införskaffats vid olika tidpunkter (Smith, 2000).

3.3.2 Nutida försäljningsvärde

Smith (2000) anser att nutida försäljningsvärde är den värderingsmetod, som i princip är den enklaste. Värderingsmetoden baseras på det nutida försäljningsvärdet som företaget erhåller vid en eventuell försäljning av tillgången på balansdagen, efter avdrag för

försäljningskostnaderna. Annorlunda uttryckt avses med det nutida försäljningsvärdet de likvida medel som skulle ha flutit in (efter att företaget gjort avdrag för de utgifter som försäljningen skulle ha föranlett), om tillgångarna hade sålts på balansdagen. För marknadsnoterade tillgångar blir det därmed tämligen enkelt att erhålla ett värde med denna värderingsmetod (ibid).

När det däremot rör sig om tillgångar som inte är noterade avgörs det nutida försäljningsvärdet genom att studera försäljningsvärdet på liknande tillgångar. Detta kan skapa problem, då det ibland saknas underlag för en bedömning. Ett annat problem är att relevansen kan ifrågasättas för en värderingsmetod som grundar sig på försäljningsvärde, om företaget inte har för avsikt att sälja tillgången. Fördelen med värdering av tillgångar till nutida försäljningsvärde ligger i att de ger uttryck för ett alternativ som alltid står företaget till buds, nämligen att sälja tillgången istället för att behålla den. Genom konsekvent användning av denna värderingsmetod skulle ett mått på företagets kortsiktiga potentiella likviditetssituation erhållas, det vill säga vilka likvida medel som skulle kunna frigöras på kort sikt (Smith, 2000).

3.3.3 Framtida värde

Denna tillgångsvärderingsmetod kan delas in i två undergrupper, nämligen odiskonterat framtida värde samt diskonterat framtida värde. Vad som avgör om en värdering ska ske till odiskonterat eller diskonterat kassaflöde är hur långt fram i tiden betalningen ligger. Detta är vanligtvis beroende på om värderingen avser ett lager eller en anläggningstillgång. Vid värdering av anläggningstillgångar enligt denna metod används ett diskonterat värde. Det framtida värdet för anläggningstillgångar beräknas genom det kassaflöde som användningen av en tillgång förväntas ge upphov till under sin återstående livslängd, efter det att kassaflödet har diskonterats med en kalkylränta som uttrycker företagets avkastningskrav. Företagets kassaflöden beror i sin tur på värdet av de varor eller tjänster som kommer att produceras med tillgångens hjälp. Även framtida utgifter inräknas för de resurser som kommer att användas för produktionen samt försäljning av produkterna. Detta värde brukar vanligtvis kallas för *nyttjandevärde*. Problemet med denna tillgångsvärderingsmetod är att den grundar sig på en prognos av framtida kassaflöden och i prognoser inryms alltid ett visst mått av osäkerhet (Smith, 2000).

3.4 Redovisningsprinciper

Redovisningen ska utformas utifrån den information som användaren av redovisningen är i behov av. De redovisningsprinciper som kommer att belysas är tagna med utgångspunkt ifrån vad som berör nedskrivningar. Vanligtvis värderas tillgångar till den historiska kostnaden, det vill säga anskaffningsvärdet eller planmässigt värde, vilket förklaras utifrån den så kallade realisationsprincipen. Men det finns undantag och dessa är framförallt förknippade med den så kallade försiktighetsprincipen (Smith, 2000).

Nilsson (2002) anser att redovisningsprinciperna är allmänna regler för redovisningen som ska kunna härledas ur redovisningens syfte och dess postulat. Principerna är inte detaljregler för redovisning av specifika affärshändelser. Principerna kan däremot användas som teoretisk hjälp samt vägledning för att skapa detaljreglerna. Enligt Smith (2000) kan tre av de principer som styr redovisningen relateras till valet av tillgångsvärderingsmetod samt tillämpningen av metoden. Dessa är realisationsprincipen, försiktighetsprincipen och fortlevnadsprincipen. Dessa principer kommer att presenteras i kommande avsnitt samt ytterligare redovisningsprinciper som är relevanta för denna studie.

3.4.1 Realisationsprincipen

Realisationsprincipen är viktig för att den framförallt bestämmer när en intäkt ska tas upp i redovisningen. Enligt ÅRL innebär detta att endast konstaterade intäkter får tas med i resultaträkningen (Artsberg, 2003). Det redovisade resultatet kommer därför inte att ge en överdrivet positiv bild av verksamheten. Den ursprungliga idén bakom realisationsprincipen ligger i att företagen ska slippa att beskatta icke-realiserade förmögenhetsförändringar (Nilsson, 2002). Att en ökning av nettotillgångarna inte redovisas förrän vid försäljningen är liktydigt med att tillgångarna värderas till historisk kostnad fram till och med försäljningen (Smith, 2000).

3.4.2 Försiktighetsprincipen

Nilsson (2002) menar att försiktighetsprincipen är den viktigaste av restriktionerna. I redovisning ska alltid försök göras för att gardera sig mot en överskattning av företags resultat och ställning. Försiktighetsprincipen har en stark tradition inom svensk redovisning och innebär att företags tillgångar värderas försiktigt. En vinst tas inte upp förrän den har realiserats. Av försiktighetsskäl ska däremot en förlust tas upp redan då det befaras (Thomasson & Arvidson, 2000). Enligt Thorell (2003) har försiktighetsprincipen historiskt beskrivits i termer av att tillgångarna får undervärderas men absolut inte övervärderas. Försiktighetsprincipen är idag mera ett uttryck för att försiktighet skall iaktas när värdet på tillgångar bestäms. Företagen är skyldiga att beakta om tillgångarna har förlorat i värde. När en bedömning av värdeförlusten görs ska detta ske med rimlig försiktighet (realistisk värdering).

Reglerna om nedskrivningar av anläggningstillgångar kan också sägas vara ett uttryck för försiktighetsprincipen. Befarar företaget att en anläggningstillgång inte kommer att ge tillräckliga överskott i framtiden för att betala tillbaka bokfört värde med en skälig förräntning ska tillgången skrivas ned till verkligt värde, det vill säga återvinningsvärdet (Thorell, 2003). Försiktighetsprincipen ska alltså tillämpas vid värdering av anläggningstillgångar. Jämförelsen görs då mellan den historiska kostnaden och det diskonterade framtida värdet (Smith, 2000).

3.4.3 Fortlevnadsprincipen "Going Concern"

Fortlevnadsprincipen "going concern", innebär att all värdering av tillgångar och skulder utgår ifrån att företaget kommer att fortsätta med sin verksamhet i all framtid, såvida det inte är uppenbart begränsad tid (ÅRL 2 Kap 4 § p. 1). Nilsson (2002) påpekar att denna princip är en av hörnstenarna till att tillgångar har värderats till historisk kostnad. Principen har stor betydelse när företag redovisar exempelvis värdeminskning på anläggningstillgångar. Värdeminskning på exempelvis en fastighet kan i och med detta antagande fördelas över fastighetens förväntade livslängd utifrån en plan (Thomasson, Arvidson, 2000). Varför denna princip är viktig beror på att annars skulle företags tillgångar och skulder värderas enligt "slaktvärdesprincipen", det vill säga till de värden som erhålls vid en utförsäljning eller konkurs. Dessa värden är låga och skulle för ett nystartat företag leda till att det egna kapitalet förintades. Detta skulle i sin tur medföra att ingen vågade satsa pengar i företaget (Hallgren, 1998).

3.4.4 Väsentlighetsprincipen

Falkman (2001b) menar att väsentlighetsprincipen är avgörande för vilka periodiseringar eller värderingar som ska vidtas när delårsbokslut upprättas. Nilsson (2002) anser att principen innebär att vissa transaktioner eller förhållanden är obetydliga för att företagen ska tillämpa alla redovisningsteoretiska principer fullt ut. Detta innebär emellertid inte att företagen ska underlåta att registrera obetydliga affärshändelser. Det är viktigt att nyttan av informationen överstiger kostnaderna för att tillhandahålla den. Alltså är det tillåtet att ibland förenkla redovisningen om inte väsentlig beslutsrelevant information försvinner. Väsentlighetsprincipen tillåter att upplysningskraven i Redovisningsrådets rekommendationer inte behöver uppfyllas om den information som skulle ha lämnats inte är väsentlig (RR 22, p. 30). Principen innebär med andra ord att vissa transaktioner eller förhållanden är för obetydliga för att alla redovisningsteoretiska principer ska tillämpas fullt ut (ibid).

3.4.5 Kongruensprincipen

Enligt Falkman (2001b) bygger kongruensprincipen på att samtliga förändringar i tillgångarnas och skuldernas värde ska redovisas över resultaträkningen. Kongruensprincipen förstärker försiktighetsprincipens egenskaper och effekter eftersom den ställer krav på tydlighet i redovisningen. Principen kan även tillämpas oberoende av vilken värderingsmetod som används.

4 Lagar och rekommendationer

Detta kapitel belyser de lagar och rekommendationer som behandlar nedskrivningar. Inledningsvis presenteras Årsredovisningslagen följt av FAR 3 (numera upphävd). Avslutningsvis redogörs för Redovisningsrådets rekommendation (RR17).

4.1 Årsredovisningslagen

Den lag som främst berör nedskrivningar är Årsredovisningslagen (ÅRL). Lagen definierar när en anläggningstillgång skall skrivas ner samt till vilket värde. I ÅRL sägs följande:

”har en anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det som följer enligt 3 § och 4 § första stycke, skall tillgången skrivas ned till detta lägre värde, om det kan antas att värdenedgången är bestående” (FAR, 2003 s. 251).

3 § behandlar fastställande av anskaffningsvärdet och 4 § behandlar avskrivningar av anläggningstillgångar. Anskaffningsvärdet och det antagna avskrivningsförloppet definierar den historiska kostnaden eller planmässigt restvärde för tillgången. Skulle det visa sig att tillgången har ett lägre värde än anskaffningsvärdet, för en tillgång som inte skrivs av eller det planliga restvärdet för tillgångar som skrivs av, ska tillgången värderas till det lägre värdet enligt ÅRL, om värdenedgången antas vara bestående (Smith, 2000). Vad som menas med ”värde” definieras inte i lagstiftningen. I förarbetet till ÅRL anges följande i propositionen 1995/96:10, att det är verkligt värde som avses, samt att det är till verkligt värde som tillgången skrivs ner. Varken i lagtexten eller förarbetena finns någon definition på vad som menas med ”verkligt värde” vid nedskrivning av materiella anläggningstillgångar.

Smith (1997) påpekar att lagtexten i 5 § använder ordet ”värde”, utan att tala om vilket värde som avses. Paragrafen avspeglar tillämpningen av försiktighetsprincipen vid värdering av anläggningstillgångar. Den tolkning som görs av principen är att tillgångar ska värderas till ”verkligt värde”, om detta värde är lägre än anskaffningsvärdet eller det planmässiga restvärdet måste företaget vidta en nedskrivning.

Nedskrivningar får dock endast vidtas om värdenedgången antas vara bestående (Smith, 1997). När en värdenedgång är bestående framgår inte i ÅRL. I paragrafens förarbeten finns däremot uttalanden angående beständekriteriet, där står följande;

”Bedömning av när en värdenedgång är bestående torde få göras med hänsyn till bl.a. tillgångens art och funktion samt värdenedgångens storlek. Det krav på försiktighet som finns intaget i 2 kap 4 § torde i detta sammanhang tala för att nedskrivningsbestämmelsen inte ges en alltför restriktiv tillämpning. Om tillgångens värde har gått ned och det inte finns några indikationer på att värdet inom en snar framtid kommer att stiga igen, bör nedskrivning alltså ske. Det övergripande kravet måste dock även här vara att redovisningen skall ge en rättvisande bild av bolagets ställning och resultat. Nedskrivningsbestämmelsen får följaktligen inte användas för att reglera resultatet” (Proposition 1995/96:10 s. 391).

Företagen måste vid bokslut beakta om tillgången på balansdagen har ett lägre värde än vad som finns redovisat (Smith, 2000). Visar det slutligen sig att en materiell anläggningstillgång på balansdagen innehar ett lägre värde än det bokförda måste tillgången skrivas ner till detta lägre värde, under förutsättningen att värdenedgången kan anses bestående. Gör företaget

den analysen att tillgången inte kommer att inneha ett lägre värde under en längre period kan företaget frångå nedskrivningar. Antas värdenedgången bli varaktig måste företaget skriva ner tillgången till dess verkliga värde. Varken i lagstiftningen eller i förarbetena finns definierat vad som avses med verkligt värde. Det anges inte heller i ÅRL vad som skall föranleda prövning av nedskrivningsbehov (Smith, 2000).

ÅRL anger att tillgångarna ska värderas post för post, men att kollektiv värdering kan ske i vissa undantagsfall. Huvudregeln är att en värdering skall göras för den enskilda tillgången, vilket inte alltid är möjligt för materiella anläggningstillgångar (Smith, 2000).

4.2 FAR 3 (Numera upphävd)

FAR 3 behandlade redovisning av materiella anläggningstillgångar. Denna rekommendation gjorde en direkt hänvisning till ÅRL. Rekommendationen var dock tydligare än lagstiftningen när det bland annat gällde definitionen av verkligt värde.

Smith (1997) menar att innebörden av ”verkligt värde” är avgörande för om ett nedskrivningsbehov överhuvudtaget föreligger, eftersom det förutsätter att det verkliga värdet är lägre än det planmässiga restvärdet. Visar det sig att det verkliga värdet är lägre än det bokförda ska tillgången skrivas ner till detta värde. Det nämns dock inte i ÅRL eller förarbetena vad som avses med verkligt värde. Frågan behandlades emellertid i FAR 3 ”redovisning av materiella anläggningstillgångar”. Avsnittet behandlade nedskrivningar. I rekommendationen sades följande angående verkligt värde:

”Enligt FAR:s mening bör som huvudprincip värdet beräknas genom en diskontering av anläggningens framtida överskott (före avskrivningar och räntor) i företagets verksamhet. Detta avkastningsvärde kan också beskrivas som det värde på vilket företaget kan ge skälig avkastning på sikt” (FAR, 1999 s. 808).

Det verkliga värdet för materiella anläggningstillgångar utgjordes enligt FAR 3 av *diskonterat framtida värde* eller *avkastningsvärde* för tillgången i fråga. Avkastningsvärdet definierades utifrån de kassaflöden som tillgången förväntades ge upphov till under sin återstående livslängd. De framtida överskottet (före avskrivningar och räntor) kunde ses som en approximation av dess kassaflöden (Smith, 1997).

Det sades även i FAR 3, att om det *”föreligger en fungerande andrahandsmarknad för anläggningstillgångar (tex. fordon, vissa slag av maskinutrustning eller fartyg). I sådana fall kan marknadsvärdet ge viss ledning för beräkning av avkastningsvärdet”* (FAR, 1999 s. 808). Enligt Smith (1997) är det avkastningsvärdet som är huvudprincip, fastän det finns en fungerande andrahandsmarknad. Marknadsvärdet ses endast som ett surrogat för detta värde. Detta beror rimligtvis på att tillgången kan ha ett större värde vid en fortsatt användning i företaget än om den säljs. Normgivaren har även accepterat att subjektiviteten blir högre med värdering till avkastningsvärdet i jämförelse med ett marknadsvärde som är mera objektivt (ibid).

Enligt Rundfelt (1998) och Smith (1997) är det vanligt att det saknas en aktiv marknad för flertalet materiella anläggningstillgångar att referera till. Smith (1997) anser att det blir oväsentligt om avkastningsvärdet ska beaktas som huvudprincip eller som ett surrogat för värdet på en sådan marknad. Rekommendationen krävde inte att en materiell anläggningstillgång skrevs ner till det pris som kunde erhållas vid en omedelbar

utförsäljning (nutida försäljningsvärdet). Tillgången skrevs ner till det högre värde som den förväntades ha vid en fortsatt användning i företaget (framtida värde). Rekommendationen avspeglade därmed *fortlevnadsprincipen (going concern)*. Det vill säga att en materiell anläggningstillgång skulle värderas utifrån att företaget kunde fortsätta sin verksamhet och inte av den anledningen att de var tvungna att sälja tillgången (Smith, 1997).

FAR 3 pekade på att företagen vid varje bokslut skulle avgöra om tillgången på balansdagen hade ett lägre värde än det som fanns redovisat i bokföringen. FAR 3 innehöll inga explicita diskussioner om vilka indikationer som skulle föranleda prövning av nedskrivningsbehov. Det fanns däremot angivet ett antal indikatorer som kunde peka på att nedskrivningar kanske måste vidtas, men detta ledde inte till att företaget blev tvungna att göra en prövning av nedskrivning. Dessa pekade dock på att det kunde bli aktuellt för företaget att vidta nedskrivningar vid bokslutsarbetet. I FAR 3 sades följande;

”I de fall avkastningen på en individuell anläggning inte enkelt framgår av redovisningen eller på annat sätt kan beräknas på ett rimligt sätt kan följande förhållanden utgöra en indikation på att lönsamheten kraftigt och varaktigt har gått ned” (FAR, 1999 s. 808-809).

- *Prissänkning på motsvarande nya anläggningar har skett...*
- *Nya, effektivare anläggningar har kommit ut på marknaden...*
- *Kapacitetsutnyttjandet i anläggningen är lågt på grund av bristande efterfrågan...*
- *En anläggningstillgång som används för annat ändamål än planerat...*
- *Förslitning av en anläggningstillgång sker snabbare än kalkylen...*

I de ovan nämnda exemplen förelåg nedskrivningsbehov bara i de fall anläggningens lönsamhet var otillfredsställande och att denna situation förväntades bli bestående (FAR, 1999).

I FAR 3 uttrycktes följande avseende beståendekriteriet;

”Nedskrivningar behöver bara ske om värdenedgången är varaktig. Det är en grundläggande tankegång att tillfälliga försämringar av en anläggningstillgångs marknadsvärde eller lönsamhet inte behöver leda till nedskrivningar. En konjunkturförsämring av övergående natur behöver således inte föranleda en nedskrivning. Varaktigheten måste bedömas mot bakgrunden av den aktuella anläggningens återstående livslängd. Om lönsamhetsförändringen avser en väsentlig del av den återstående livslängden, är den att betrakta som varaktig” (FAR, 1999 s. 809).

Om hur tillgångar skulle värderas sade FAR 3 följande;

”Vad gäller individuell kontra kollektiv värdering är grundprincipen enligt ÅRL 2 kap 4 § p.5 att en post-för-post värdering skall tillämpas. FAR:s vägledning” Om årsredovisning i aktiebolag” anger i sin tur följande: *”Det kan dock undantagsvis förekomma fall då kollektiv värdering kan tillåtas. För varje sådant fall måste man pröva om en kollektiv värdering är förenlig med god redovisningssed och krav på rättvisande bild”* (FAR, 1999 s. 807).

4.3 Redovisningsrådets rekommendation nr 17

Redovisningsrådets rekommendation nummer 17 som behandlar nedskrivningar baseras på IAS 36 och anger hur en nedskrivning skall beräknas och redovisas samt vilken information om nedskrivningar som skall lämnas. RR 17 ska tillämpas från och med det första räkenskapsåret som påbörjas den 1 januari 2002 eller senare (FAR, 2003).

4.3.1 Identifiering av nedskrivningsbehov (När)

Enligt RR 17 krävs det inte att företaget skall göra en beräkning av ett eventuellt nedskrivningsbehov vid varje bokslutstillfälle. Däremot ska det vid varje bokslutstillfälle göras en bedömning av om det föreligger någon indikation på värdenedgång. Är detta fallet ska företaget beräkna tillgångens återvinningsvärde (Nyllinge & Winkvist, 2001).

Vid varje bokslutstillfälle inkluderas inte bara årsbokslut, utan även delårsbokslut. För noterade företag blir det således frågan om att göra bedömningar kvartalsvis om nedskrivningsbehov föreligger (Nyllinge & Winkvist, 2001). När företag tar ställning till om det föreligger ett nedskrivningsbehov ska hänsyn tas till ett antal externa och interna indikationer (RR 17, p. 7). Är någon av dessa indikatorer uppfyllda kan ett företag bli tvungna att företa nedskrivningar.

4.3.1.1 Externa indikationer

- a) *"Under perioden har tillgångens marknadsvärde minskat väsentligt, av andra orsaker än tillgångens ålder eller normalt användningssätt.*
- b) *Väsentliga förändringar i teknologi, marknadsförutsättningar eller i den ekonomiska och legala miljön har inträffat under perioden, eller väntas inträffa inom en snar framtid, med negativa effekter på den marknad som tillgången är avsedd för.*
- c) *Marknadsräntorna eller marknadens avkastningskrav på investeringarna har ökat under perioden på ett sätt som kan förväntas påverka diskonteringsfaktorn som används för att beräkna tillgångens nyttjandevärde och väsentligt minska tillgångens återvinningsvärde.*
- d) *Företagets redovisade värde överstiger börsvärdet"* (FAR, 2003 s. 892).

4.3.1.2 Interna indikationer

- e) *"Tillgången är tekniskt föråldrad.*
- f) *Betydande förändringar har ägt rum under perioden eller väntas äga rum inom en snar framtid, som på ett negativt sätt påverkar möjligheterna att utnyttja tillgången för avsett ändamål. Ett exempel kan vara att företaget planerar att avveckla eller omstrukturera den verksamhet till vilken tillgången hör eller att avyttra tillgången i förtid.*
- g) *Den interna rapporteringen indikerar att tillgångens avkastning är sämre, eller kommer att bli sämre, än vad som tidigare antagits"* (FAR, 2003 s. 892).

I RR 17, p. 8 påpekas att dessa faktorer inte är helt fullständiga. Det kan även finnas andra indikatorer på att en tillgång behöver skrivas ner. Det kan skilja mycket från fall till fall och måste anpassas specifikt för det enskilda företaget (FAR, 2003).

4.3.2 Bedömning av återvinningsvärdet (Hur)

När ett företag påverkas av någon indikation måste de göra en beräkning av återvinningsvärdet. Återvinningsvärdet är det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde. *Nettoförsäljningsvärdet* utgörs av det pris som beräknas kunna uppnås vid försäljning av en tillgång mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och har

ett intresse av att transaktionen genomförs. Avdrag skall göras för försäljningskostnader och avvecklingskostnader. *Nyttjandevärdet* är nuvärdet av de uppskattade framtida betalningar som företaget förväntas tillgodogöra sig genom att använda tillgången. I nyttjandevärdet ingår ett beräknat restvärde vid slutet av nyttjandeperioden (RR 17, p. 3).

En tillgång skall skrivas ner om dess bokförda värde överstiger återvinningsvärdet. Denna nedskrivning skall göras omedelbart, vilket klargörs i RR 17, p. 57. I fall då återvinningsvärdet är högre än det redovisade värdet skall ingen nedskrivning göras. Det är då inte nödvändigt att göra beräkningar av både nettoförsäljningsvärdet och nyttjandevärdet om det visar sig att någon av dessa är högre än det bokförda värdet, RR 17, p. 14. Enligt RR 17, p. 10 är det *väsentlighetsprincipen* som skall tillämpas vid bedömningen av om en tillgångs återvinningsvärde behöver fastställas. Det är exempelvis inte nödvändigt att göra beräkningarna då företaget gjort det tidigare och de förändrade variablerna inte är särskilt stora.

Enligt RR 17, p. 18 kan ett företag i vissa fall göra förenklingar vid beräkningar av återvinningsvärdet om det med stor sannolikhet är så att det beräknade värdet inte kommer att skilja sig väsentligen från vad som framkommer vid en tillämpning av en mera detaljerad beräkning. Leder företagets bedömning till slutsatsen, att återvinningsvärdet kan vara lägre än det bokförda värdet måste som huvudregel såväl *nettoförsäljningsvärdet* som *nyttjandevärdet* beräknas.

4.3.3 Nettoförsäljningsvärdet

I RR 17, p. 19-23 förklaras hur nettoförsäljningsvärdet kan fastställas. Det bästa uttrycket för nettoförsäljningsvärdet är det pris som finns i ett bindande avtal mellan oberoende parter. Detta förutsätter att företaget redan ingått avtal om att sälja tillgången. Saknas däremot bindande avtal om försäljning men tillgången går att omsätta på en aktiv marknad, är tillgångens nettoförsäljningsvärde lika med marknadspriset efter avdrag för försäljningsutgifter. Marknadspriset bestäms normalt utifrån köpkursen. När aktuella köpkurser saknas kan företaget beakta närmast föregående transaktion för att få ett underlag från vilket nettoförsäljningsvärdet kan fastställas. Detta förutsatt att det inte har skett några väsentliga förändringar på marknaden mellan transaktionsdagen och den tidpunkten då nettoförsäljningsvärdet fastställs (FAR, 2003).

I vissa fall kan det saknas såväl bindande avtal om försäljning samt en aktiv marknad för tillgången i fråga. Då utgörs nettoförsäljningsvärdet av det pris som beräknas kunna uppnås vid en försäljning av tillgången mellan parter som är oberoende av varandra och välinformerade, samt har ett intresse av transaktionen. Även här skall avdrag för försäljningskostnader göras. En sådan bedömning måste grunda sig på försäljningar som nyligen har skett av liknande tillgångar inom samma bransch. Svårigheter ligger i att avgöra hur pass likartade tillgångarna måste vara för att jämförelsen skall ge en rättvisande bild. Bedömningen av nettoförsäljningsvärdet behöver dock inte baseras på det pris som skulle uppstå vid en tvångsmässig försäljning, om inte företaget är tvungna att avyttra tillgångarna omedelbart (FAR, 2003).

Omsätts inte en tillgång på en aktiv marknad är det inte alltid möjligt att fastställa ett nettoförsäljningsvärde. I sådant fall kan tillgångens återvinningsvärde utgöras av nyttjandevärdet enligt RR 17, p. 15. Artsberg (2003) anser att det kan vara mycket svårt att beräkna nyttjandevärdet genom att detta värde bygger på stora subjektiva bedömningar. Enligt Falkman (2001b) är beräkningen av en tillgångs nyttjandevärde beroende av två

variabler: valet av diskonteringsränta och att samtliga in- och utbetalningar som kommer företaget tillgodo identifieras. Båda dessa moment dras med betydande problem. Rundfelt (1998) anser att ledningen måste kunna peka på en prognos som visar att de framtida kassaflödena är tillräckligt höga för att försvara det bokförda värdet.

4.3.4 Nyttjandevärdet

När det gäller beräkningen av nyttjandevärdet uppstår det flera svårigheter. Innan värdet kan beräknas krävs det att företaget tar ställning till dels de principer som skall tillämpas när kassaflödena uppskattas, dels vilken diskonteringsränta som ska användas. Den första av dessa frågor detaljeras i RR 17, p. 25, som säger att när nyttjandevärdet beräknas skall;

”a) bedömningen av framtida kassaflöden baseras på rimliga och verifierbara antaganden som utgör företagets bästa uppskattningar av de ekonomiska förhållanden som beräknas råda under tillgångens återstående nyttjandeperiod varvid stor vikt skall ges externa faktorer,

b) bedömningen av framtida kassaflöden baseras på de senaste budgetar/prognoser som företaget fastställs och som omfattar högst fem år om inte en lägre period kan motiveras samt

c) bedömningar av framtida kassaflöden bortom den period som omfattas av senaste budgetar eller prognoser baseras på ett antagande om en oförändrad eller avtagande tillväxttakt, om inte en ökande tillväxttakt kan motiveras. Tillväxttakten får inte överskrida den långsiktiga tillväxttakt som gäller för företagets produkter eller för den bransch eller det land eller de länder där företaget är verksamt, eller för den marknad för vilken tillgången är avsedd. Om en högre tillväxttakt kan motiveras får den dock användas” (FAR, 2003 s. 895).

4.3.4.1 Diskonteringsfaktorn

Diskonteringsfaktorn skall anges före skatt och återspeglar aktuella marknadsmässiga bedömningar av pengars tidsvärde samt de specifika risker som är knutna till tillgången. Diskonteringsfaktorn skall inte återspegla sådana risker som beaktas när de framtida kassaflödena beräknas (RR 17, p. 46). Valet av diskonteringsräntan påverkar nyttjandevärdets storlek. Varför man använder sig av en diskonteringsfaktor beror på att det är nödvändigt att använda sig av en ränta för att kunna diskontera framtida betalningar (Falkman, 2000 b).

Som utgångspunkt vid bestämmandet av diskonteringsfaktorn kan följande användas; (RR 17, p. 49).

- Företagets vägda genomsnittliga kapitalkostnad.
- Företagets marginella upplåningsränta.
- Andra marknadsmässiga upplåningsräntor.

4.3.4.2 Kassagenererande enheter

I den mån det är möjligt skall återvinningsvärdet fastställas för enskilda tillgångar (Kylebäck & Landen, 2001). Det är dock relativt vanligt att det inte går att härleda betalningar till enstaka tillgångar inom ett företag, varför företaget då måste gruppera tillgångar i något som benämns kassagenererande enhet. Eftersom det kan vara enklare att härleda betalningen till ett kluster bestående av flera tillgångar (Falkman, 2001b). Detta finns definierat i RR 17, p. 63 och där sägs följande;

”Om det inte är möjligt att fastställa återvinningsvärdet för tillgången skall företaget beräkna återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör.” (FAR, 2003 s. 898-899).

En kassagenererande enhet är den minsta grupp av tillgångar för vilken det går att fastställa löpande inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar (RR 17, p. 3). Hur företaget i olika fall kan bestämma vad som utgör en kassagenererande enhet diskuteras i punkterna sextiotre till och med sjuttio. Det viktiga är att företagets kassagenererande enhet bestäms utifrån samma principer från år till år (RR 17, p. 69). I ett appendix till rekommendationen ges exempel på hur det fastställs vad som är en kassagenererande enhet (FAR, 2003).

Enligt RR 17, p. 64 kan inte återvinningsvärdet för en enskild tillgång fastställas om inte;

- a) ”Nyttjandevärdet kan antas ligga nära nettoförsäljningsvärdet.
- b) Tillgången ger upphov till kassaflöden som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar” (FAR, 2003 s. 899).

När den minsta kassagenererande enheten har identifierats och de framtida betalningsflödena är fastställda ska den ränta som företaget har valt användas vid den faktiska diskonteringsprocessen. Valet av ränta påverkas av vilken typ av tillgång eller kassagenererande enhet det rör sig om, samt vilka avkastningskrav som ställs på dem. Ju högre ränta desto lägre värde kommer tillgången att erhålla. Ändras avkastningskravet för en tillgång kommer detta således att få effekt på huruvida tillgången ska skrivas ned eller inte (Falkman, 2001b).

Falkman (2001b) anser att det största problemet vid en beräkning av återvinningsvärdet är att det ofta är väldigt svårt att särskilja tillgångarna från varandra. Detta beroende på att det är i kombination med varandra som tillgångar i framtiden ger upphov till betalningsflöden in i företag. Det är alltså dessa kombinationer av tillgångar som i RR 17 benämns kassagenererande enhet. Storleken på olika identifierade kassagenererande enheter kan variera, både fysiskt och värdemässigt.

4.3.5 Återföring av nedskrivningar

Om det under senare redovisningsperioder visar sig att en nedskrivning som har vidtagits tidigare inte längre är motiverad skall nedskrivningen återföras (Falkman, 2001b). Smith (2000) menar att företaget ska pröva om en nedskrivning inte längre är motiverad. Visar det sig att det har skett en förändring i de underlag som låg till grund för nedskrivningen, och att denna förändring medför att återvinningsvärdet är klart högre än det redovisade värdet skall nedskrivningen återföras. Vid återföring av en nedskrivning, får tillgången efter återföringen inte värderas till högre belopp än den hade värderats till om nedskrivningar inte hade vidtagits. Avskrivningarna måste alltså beaktas. Återföringen kommer att påverka periodens resultat i överensstämmelse med *kongruensprincipen* (ibid.).

4.3.6 Redovisning av nedskrivningar

När återvinningsvärdet för en tillgång är lägre än det redovisade värdet skall tillgången skrivas ner till återvinningsvärdet. Nedskrivningen skall kostnadsföras omedelbart enligt *kongruensprincipen*. Efter att en tillgång har skrivits ner skall framtida avskrivningar anpassas så att det nya redovisade värdet fördelas över tillgångens återstående nyttjandeperiod (Smith, 2000).

5 Analys av rekommendationer och lagstiftning

Detta kapitel kommer enbart att fokusera på de skillnader som har identifierats vid en granskning av den tidigare normgivaren FAR 3 samt RR 17. Detta för att skapa en bättre inblick i hur företagens värderingsrutiner samt beräkningsmetoder kan ha förändrats i samband med den nya rekommendationens ikraftträdande avseende nedskrivningar. Även ÅRL kommer att belysas vid jämförelser mellan rekommendationerna för att se om några avvikelser görs ifrån ramlagstiftningen. Vår förhoppning med denna jämförelse var att erhålla en större förståelse som skulle hjälpa oss i den empiriska studien.

5.1 När skall ett företag göra prövning av ett nedskrivningsbehov?

Vid granskning av ÅRL samt FAR 3 har det framkommit att en prövning av nedskrivningsbehov ska ske vid varje årsbokslut. Inga skillnader har identifierats mellan ÅRL och FAR 3, men RR 17 gör dock en avvikelse från dessa. Norre & Hansson (2002) och Nyllinge & Winkvist (2001) anser att RR 17 är betydligt mer detaljerad vad gäller när en bedömning av om ett nedskrivningsbehov föreligger. I rekommendationen påpekas att företagen inte behöver göra prövning av nedskrivningsbehov vid varje bokslutstillfälle. Men om däremot någon av de interna respektive externa indikationerna är uppfyllda måste företaget göra en prövning av om ett nedskrivningsbehov föreligger, det vill säga att företaget måste fastställa den materiella anläggningstillgångens återvinningsvärde. Nyllinge & Winkvist (2001) påpekar att företagen vid varje bokslut måste bedöma om det föreligger indikationer på värdenedgång. För noterade företag blir det således frågan om att göra bedömningen kvartalsvis beroende på att vid varje bokslutstillfälle inkluderas även delårsbokslut.

De skillnader som har framkommit vid analysen av RR 17 i jämförelse med FAR 3 samt ÅRL är att betydligt fler indikationer anges i RR 17 på värdenedgång. Dessa indikationer ska föranleda prövning om företagets materiella anläggningstillgångar är för högt värderade. I FAR 3 påpekades att i de fall avkastningen på en individuell anläggning inte enkelt framgick av redovisningen, eller på annat sätt kunde beräknas på ett rimligt sätt fanns det ett antal indikationer angivna som pekar på att lönsamheten kraftigt och varaktigt gått ned. Det bör dock nämnas att dessa indikationer inte skulle medföra en prövning av nedskrivningsbehov. Faktorerna kan däremot peka på att det kan bli aktuellt att skriva ner ett företags materiella anläggningstillgångar vid nästkommande årsbokslut. I ÅRL anges dock inga indikationer som skall föranleda prövning av nedskrivningsbehov.

5.2 Hur skall företagen göra beräkningar om ett nedskrivningsbehov föreligger?

Enligt både ÅRL och FAR 3 ska företagen börja med att göra en beräkning av det verkliga värdet. Detta för att erhålla information om företagets materiella anläggningstillgångar är för högt värderade, det vill säga om en värdenedgång föreligger. Det krävs även enligt ÅRL samt FAR 3 att denna värdenedgång ska anses som bestående, annars finns det inga möjligheter för företaget att vidta nedskrivningar. Även enligt RR 17 ska företagen göra en beräkning av det verkliga värdet. I rekommendationen uttrycks däremot inte att värdenedgången måste vara bestående för att en nedskrivning skall vara aktuellt.

Varken i ÅRL eller dess förarbeten finns vägledning för hur det verkliga värdet ska beräknas. Definition av vad som avses med detta värde saknas också. Enligt FAR:s mening utgjordes det verkliga värdet på materiella anläggningstillgångar av en diskontering av tillgångens framtida värde, eller dess avkastningsvärde till dagsvärdet med hjälp av en diskonteringsränta. Det nämndes även att om det i undantagsfall förelåg en fungerande andrahandsmarknad kunde nettoförsäljningsvärdet ge viss vägledning vid beräkning av avkastningsvärdet.

Vid vår granskning av RR 17 har det framkommit att den är betydligt mera detaljerad än annan gällande lagstiftning och tidigare praxis på området, detta när det gäller hur företagen ska gå tillväga vid beräkningar av om ett nedskrivningsbehov föreligger. Det verkliga värdet utgörs enligt RR 17 av det högsta av en tillgångs nyttjandevärde samt nettoförsäljningsvärde. Nyttjandevärdet är det diskonterade framtida värdet som den materiella anläggningstillgången förväntas generera. Nettoförsäljningsvärdet är ett uttryck för det pris som företaget kan erhålla vid en försäljning av tillgången på en aktiv marknad. Enligt Nyllinge & Winkvist (2001) är det egentligen ingenting nytt med att beakta diskonterade kassaflödena vid beräkning av om en nedskrivning måste ske, eftersom detta även fanns definierat i FAR 3. Vad som framkommit är alltså att RR 17 är betydligt mer detaljerad när det gäller hur företagen ska gå till väga när det diskonterade kassaflödena ska beräknas.

En tydlig skillnad som har identifierats är att FAR 3 till skillnad från RR 17 borde ha lett till att bedömningarna blev mera subjektiva på grund av den bristfälliga vägledningen. Detta kan i sin tur ha bidragit till ett större manöverutrymme för den enskilde regeltillämparen. Enligt FAR:s mening kunde ett företag underlåta att vidta en nedskrivning om det inte var möjligt att göra rimliga sannolikhetsbedömningar av den framtida avkastningen. I sådant fall kunde nedskrivningar underlåtas om det inte var uppenbart att den materiella anläggningstillgången var för högt bokförd.

Sammanfattningsvis är vår bedömning att regeltillämparen tidigare har haft en större handlingsfrihet vid beräkningar av om ett nedskrivningsbehov förelåg eller inte. Detta bygger vi på grund av att den tidigare normgivaren FAR 3 inte har varit lika detaljerad som RR 17 när det gäller hur företagen ska gå tillväga när det verkliga värdet skall beräknas.

5.3 Finns det skillnader när det gäller beståendekriteriet?

Både ÅRL samt FAR 3 tar upp att en värdenedgång ska vara bestående eller varaktig för att en nedskrivning av materiella anläggningstillgångar ska vara tillåtet. Vid granskning har det dock uppmärksammats att RR 17 gör en avvikelse ifrån både lagstiftning samt tidigare normgivare, beroende på att det inte nämns något bestående- eller varaktighetskriterie för att nedskrivning skall tillåtas. Istället finns det angivet att en nedskrivning skall vidtas så fort återvinningsvärdet (verkligt värde) understiger det bokförda.

Artsberg (2003) menar att det fanns en problematik när det gällde att vänta med att vidta en nedskrivning tills värdeminskningen på materiella anläggningstillgångar ansågs vara bestående. Detta beroende på att det var företagsledningens uppgift att avgöra när en värdeminskning ansågs permanent. Inget objektiva kriterium fanns alltså. För att skapa ett bättre objektiva mått där utrymme för egna subjektiva bedömningar minimerades har IASB infört att nedskrivningar ska ske så snart de kan konstateras att återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet. RR 17 bygger på IASB och Redovisningsrådet har valt att

följa IASB som kräver att en nedskrivning vidtas så fort återvinningsvärdet understiger det redovisade värdet (Artsberg, 2003).

Enligt Rundfelt (1998) har det diskuterats inom EU-kommissionen om rekommendationen kan anses vara förenlig med EU- direktiven och därmed också svenska ÅRL. De slutsatser som har dragits är att ett krav på omedelbar nedskrivning är förenligt med direktiven i varje fall när ett företag bestämmer det verkliga värdet genom att vidta en diskontering av förväntade inbetalningsöverskott. Då beaktas kravet på varaktighet beroende på att diskonterade framtida betalningar baseras på långsiktiga överväganden. Enligt RR 17 finns det inte heller någon konflikt mellan rekommendationen och ÅRL beroende på att vid en beräkning av kassaflöden anses beståendekriteriet i ÅRL vara uppfyllt.

Vid granskningen har det framkommit att den nya rekommendationen förespråkar nedskrivningar så fort det kan konstateras att återvinningsvärdet är lägre än det bokförda värdet. Våra reflektioner blir därmed att detta borde bidra till att bedömningarna om företaget ska vidta nedskrivningar eller inte blir mer objektiva. Detta beroende på att företagen inte längre kan peka på att en nedgång endast är tillfällig, vilket tidigare var upp till företaget att avgöra om den var bestående eller inte. Företagen kunde alltså i större grad styra sitt behov och hade större manöverutrymme.

5.4 Finns det skillnader i värdering?

Enligt både ÅRL och FAR 3 är huvudprincipen att materiella anläggningstillgångar ska värderas enskilt, men dock kan kollektiv värdering undantagsvis tillåtas. Vid analys av RR 17 har identifierats att huvudprincipen är enskild värdering av materiella anläggningstillgångar. Det uttrycks dock även i rekommendationen att kollektiv värdering kan ske om tillgångarna är svåra att separera från varandra, det vill säga om de samverkar. I RR 17 talas om att företaget skall faställa värdet på den minsta kassagenererande enheten. Enligt Nyllinge & Winkvist, (2001) är RR 17 skriven utifrån perspektivet av nedskrivningsbehov för enskilda tillgångar. Men de anser att den i praktiken emellertid kommer att tillämpas på kassagenererande enheter. Detta beroende på att det oftast är flera tillgångar och inte enskilda tillgångar som genererar ett företags kassaflöden.

Tidigare normgivare och lagstiftning anger att kollektiv värdering kan bli aktuellt då tillgångars kassaflöden inte går att urskilja. Någon utförligare förklaring om hur företagen egentligen ska gå tillväga har inte identifierats, varken i lagstiftningen, förarbetena eller i tidigare normgivares rekommendationer.

6 Intervjuer med företag

Följande kapitel redogörs för den insamlade empirin. Empirin beskrivs utifrån det intervjumaterial som är relevant för att uppfylla studiens syfte. Först kommer en presentation av företagen och dess respondenter. Vidare redovisas företagens svar. I nästkommande kapitel redovisas revisorns svar.

6.1 Respondenter

I nedanstående avsnitt presenteras respondenter och företag som deltagit i vår studie. Den första respondenten arbetar på Kappa Kraftliner Piteå. Den andra respondenten arbetar på SCA packaging Munksund AB i Piteå, dotterbolag till SCA koncernen. Urvalet av företagen redogjordes för i metodkapitlet, avsnitt 2.2.3.

Kappa Kraftliner Piteå är Europas största kraftlinerbruk med en kapacitet att årligen tillverka upp till 700 000 ton kraftliner (kraftliner är en sorts papper som används för tillverkning av högklassig wellpapp). Företaget tillverkar ett komplett sortiment av kraftliner vilket är unikt inom branschen. Kappa Kraftliner Piteå innehar 13 procent av marknaden och företaget ingår i koncernen Kappa Packaging som har en mängd pappersbruk runt om i Europa, vilka tillverkar olika typer av papper. Kappa Kraftliner Piteå ägdes tidigare av Assi Kraftliner men såldes och övertogs formellt den 1 januari 2001. I dag sysselsätter Kappa cirka 640 anställda och företaget omsatte 2003 cirka 3,4 miljarder kronor.

Vår respondent, **Magnus Bergström** arbetar som controller på Kappa Kraftliner Piteå. Bergström har haft sin befattning i ungefär två år och har tidigare arbetat inom revisionsbranschen.

SCA koncernen är en av världens största tillverkare av absorberande hygienprodukter, förpackningslösningar och tryckpapper. Företaget är organisatoriskt uppdelat i tre områden; Hygienprodukter, Förpackningar och Skogsindustriprodukter. Nettoomsättningen för koncernen uppgick 2003 till dryga 85 miljarder kronor och antalet anställda är ca 46 000 i 40-talet länder. Vår respondent arbetar på SCA Packaging Munksund. Företaget ingår i SCA-koncernens affärsområde SCA Packaging och sysselsätter idag drygt 340 anställda och omsatte 2003 cirka 1,6 miljarder kronor. SCA Packaging Munksund AB tillverkar papper för wellpappindustrin och produktionen uppgår till ca 340 000 ton Kraftliner varje år.

Vår respondent **Nils Fahlgren** arbetar som ekonomichef på SCA Packaging Munksund AB. Fahlgren har haft sin befattning sedan 1996 och har sedan mitten av 80-talet varit anställd inom SCA och har därmed tjugofem års erfarenhet av arbete inom företaget.

6.1.1 Företagens uppfattning om RR 17 och dess konsekvenser

Hur uppfattar du RR17 i förhållande till de tidigare regler som berört nedskrivningar?

Min uppfattning är att rekommendationen inte har medfört någon skillnad för oss jämfört med tidigare regler. Men det är klart RR17 är betydligt tydligare och mer utförlig om hur företagen ska gå tillväga vid nedskrivningar. För mindre företag bör detta vara bra. **(Kappa)** I praktiken har den nya rekommendationen hittills inte medfört några större skillnader för oss. Men dock skiljer sig RR 17 från FAR 3 genom att där finns angivet att företaget skall fastställa värdet för den minsta kassagenererande enhet om inte tillgångarna kan separeras. Detta leder till att vår enhet i Piteå kan ses som en kassagenererande enhet. **(SCA)**

Vilka är de största förändringarna som den nya rekommendationen fört med sig?

Den största förändringen blir för företag som har anläggningstillgångar där värdena kan förändras av exempelvis ny teknik. Den nya rekommendationen kommer att tvinga företagen att visa en mer riktig bild av sina anläggningsvärden. Detta kommer att minska osäkerheten för externa intressenter. Vår typ av bransch kännetecknas dock av en långsam teknikutveckling och vi försöker reinvestera för att hålla oss i "framkanten" av den. Detta medför att våra tillgångar som har blivit föråldrade, eller håller på bli det, byts ut. **(Kappa)**
För Munksunds del är det nog så att vi i förekommande fall skulle göra beräkningar av nyttjandevärdet medan vi tidigare enbart fokuserat på nettoförsäljningsvärdet. **(SCA)**

Vilka fördelar respektive nackdelar anser du att det finns med RR 17?

Fördelarna är väl att det ger mer precisa instruktioner och speciellt till dem som har legat i någon gråzon tidigare. **(Kappa)**

Det är svårt att se några fördelar för vårt företag som den nya rekommendationen har fört med sig. Rekommendationen kan vara bra för vissa företag genom att den är tydligare när det gäller tillvägagångssättet. **(SCA)**

Anser du att RR 17 ger en mera rättvisande bild av företagets ställning än tidigare normgivare FAR 3, avsnitt 6?

RR 17 är mer precis, men har inte ändrat vårt sätt att arbeta. Men den har säkert medfört en mer rättvis bild av andra företag. Jämförbarheten mellan olika företag blir bättre. Det som är viktigt med IAS är att en jämförelse kan göras mellan ett företag exempelvis i Italien och ett i Sverige när deras årsredovisningar läses. Tidigare har det varit svårt att veta vilka deras värderingsgrunder har varit. **(Kappa)**

RR 17 kommer inte att ge en mer rättvis bild av företagets ställning än tidigare normgivare. Detta beroende på att beräkningar av det diskonterade kassaflödena samt vilken ränta som ska användas är subjektiva bedömningar som är upp till företaget att avgöra. **(SCA)**

6.1.2 Hur har värderingsprocesserna och nedskrivningsrutinerna förändrats Vilka grundläggande redovisningsprinciper tillämpar företaget vid redovisning av materiella anläggningstillgångar? Vilken anser du väger tyngst, varför?

Det är svårt att säga vilken princip som väger tyngst. Man funderar inte i de banorna när man utför sitt dagliga arbete, men våra anläggningstillgångar bygger vi till stor del själva, och vi har en bra intern bokföring där vi för upp utlägget för tillgången, exempelvis timmar för mekanikerna. **(Kappa)**

Jag anser nog att det är försiktighetsprincipen som vi lägger störst vikt vid redovisningen av företagets materiella anläggningstillgångar. **(SCA)**

Har ni gjort några nedskrivningar nyligen?

Vid årsskiftet gjordes några nedskrivningar på grund av utbyte av ett processavsnitt. **(Kappa)**
Förra året genomfördes en inventering av anläggningen. De äldsta bitarna är från år 1928 och försök har gjorts att identifiera de bitar som inte finns kvar eller som inte används. Nedskrivningar gjordes i december för ca 7 miljoner kronor, detta beroende på att det i böckerna fanns anläggningar som borde ha varit bortskrivna. Detta hade sett likadant ut om vi hade tillämpat RR 17 eller den gamla rekommendationen. **(SCA)**

På vilken nivå i ert företag fattas beslut om nedskrivningar?

Beslut om nedskrivningar fattas av mig i samråd med ledningsgruppen och ingenjörer. Vi för en dialog med varandra för att inte förhastade beslut ska tas. Beslut om nedskrivningar tas

bara för Kappa i Piteå. Handlar det om stora nedskrivningar så fattas besluten på koncernnivå och då handlar det kanske om 200-300 miljoner kronor. **(Kappa)**
Företaget är uppdelat i olika divisioner och enheten i Piteå är en av dessa divisioner. När det är frågan om mindre nedskrivningar så fattas dessa beslut lokalt, det vill säga enheten i Piteå fattar självständiga beslut. Är det är frågan om större nedskrivningar så tas dessa beslut av divisionsledningen. **(SCA)**

Vilken problematik kan uppstå vid värdering av materiella anläggningstillgångar anser du? Hur gör ni för att minska eventuella problem?

Ingen direkt andrahandsmarknad finns för våra anläggningstillgångar om vi skulle sälja dessa enskilt. För att minska eventuella problem tar vi hjälp av konsultfirman Jaakko Pöyry. **(Kappa)**

Att veta hur länge de materiella anläggningstillgångarna faktiskt kommer att kunna användas i verksamheten. När vi planerar och lägger avskrivningsplaner är grunden att större anläggningar ska användas under 20 år. Det är svårt att veta vad som händer i framtiden och det finns alltid en risk att dessa anläggningar blir tekniskt föråldrade. **(SCA)**

Har ert företags tillvägagångssätt att värdera och bedöma nedskrivningsbehov förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17?

Nej, det kan jag inte se, men som sagt har jag ju bara arbetat här i två år. När något tas bort så skriver vi av det. **(Kappa)**

Det har det inte gjort, man kan säga att i praktiken har det inte gjort det. Men skulle vi göra en sån i dag och tillämpas RR 17 så skulle vi, måhända i vissa sammanhang göra annorlunda. Exempelvis om vi skulle kunna hyra ut en anläggningstillgång, skulle vi kunna räkna med diskonterande kassaflöden. Vi har inte hamnat i den situationen så det är svårt att säga, men teoretiskt så förändrar det ju, men i praktiken har vi inte haft något sådant fall. **(SCA)**

Hur ofta genomförs värderingar av era materiella anläggningstillgångar? Samt har era beräkningsmetoder förändrats i samband med ikraftträdande av RR 17?

Årlig uppföljning genomförs av konsultfirman Jaakko Pöyry. De värderar tillgångarna utifrån gällande marknadsförutsättningar. Vid årsbokslutet tas det egentligen riktigt tag i det. Vi följer ganska intensivt varje investeringsprojekt månadsvis samt kassaflöden och hur mycket vi har kostnadsfört dem. Vi aktiverar dem allt eftersom de driftsätts. Denna koncern är otroligt fokuserad på just kassaflöden, därför denna stenhårda uppföljning. Beräkningsmetoderna har inte förändrats i och med RR 17. **(Kappa)**

Vid värdering av materiella anläggningstillgångar finns ingen speciell systematik. Varje år har vi två avstämningspunkter, dels ett så kallat "hard close bokslut" som ligger i september och helårsbokslutet i december. I samband med det så granskas redovisningen av de externa revisorerna och då sker också en prövning. Om det skulle dyka upp en anläggning där vi av någon anledning inser att denna är oanvändbar så vidtas en värdering. Genomgående genomförs detta väldigt sällan när det gäller företagets anläggningstillgångar. Värderingen av de materiella anläggningstillgångarna sker alltså en gång per år, men en uppdatering sker årligen och vid nya investeringar och utrangeringar. Min uppfattning är att våra beräkningsmetoder inte har förändrats. **(SCA)**

Hur ofta vidtas beräkningar av om ett nedskrivningsbehov föreligger? Har detta förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17?

Hos oss är det ju rätt klart, man tar ju bort ett avsnitt. Det går inte att missa när det står en stor lyftkran här utanför och lyfter ut en stor maskin som väger flera ton. Jag anser inte heller

att det har skett några förändringar hur vi går tillväga. Vi tittar inte oftare nu på om vi måste göra nedskrivningar än vad vi gjorde tidigare. **(Kappa)**

Endast vid konstaterat behov som bedöms löpande (till exempel på grund av ersättnings- respektive nyinvesteringar) men särskilt i samband med kvartalsbokslutet för september och i samband med årsbokslutet. Ingen förändring med anledning av RR 17. **(SCA)**

När genomförs en nedskrivning på materiella anläggningstillgångar i ert företag? Är det någon skillnad före och efter tillämpningen av RR 17?

Hos oss genomförs nedskrivningar när ett visst processavsnitt eller liknande inte används. Min uppfattning är att detta inte har förändrats sedan den nya rekommendationen trädde ikraft. **(Kappa)**

Nedskrivningar genomförs endast vid konstaterade behov. Inga förändringar har inträffat i samband med ikraftträdandet av RR17. **(SCA)**

Vilka inre respektive yttre indikationer tar företaget hänsyn till vid prövning av nedskrivningsbehovet? Vilka är skillnaderna före och efter tillämpningen av RR 17?

Vi har inga fastställda indikatorer, de tillgångar vi har är ju ganska lågt bokförda i förhållande till verkligheten. **(Kappa)**

Det finns inga speciella indikationer som företaget tar hänsyn till. Jag anser inte heller att RR 17 har medfört några skillnader. **(SCA)**

Vid ett identifierat nedskrivningsbehov, hur bestäms storleken på nedskrivningarna? Beräknas återvinningsvärdet? Är det någon skillnad före och efter tillämpningen av RR 17?

Ibland när man kastar ut en hel avdelning och den ligger på en rad i anläggningsregistret så tar man ju bort hela det värdet. Men ofta är det ju delar som plockas bort och då måste försök göras för att utröna vilket värde det kan vara som inte används. **(Kappa)**

Nedskrivningsbehov förekommer sällan men i det fall det skulle föreligga skulle vi i dag beräkna återvinningsvärdet. Vi skulle i dag självfallet följa RR 17, men det är svårt att svara på om det skulle göra någon skillnad. **(SCA)**

Händer det att företaget använder sig av externa värderare när de materiella anläggningstillgångarna ska värderas? Om ja, sker värderingen regelbundet?

I vår bransch anlitas Jakko Pöyry som är mycket högt skattade i hela branschen. Dessa brukar vi anlita, vilket jag tror de flesta pappersbruken gör. Jakko Pöyry gjorde ett stort arbete här 2001 då vi såldes till Kappa (tidigare Assi). De går även in årsvis och gör uppföljningar, vilket är ett krav från vårt försäkringsbolag. Det kräver inte lika mycket arbete eftersom "grovjobbet" redan är gjort. **(Kappa)**

När det gäller beslut om nedskrivningar så förekommer inte extern värdering. **(SCA)**

Om enskilda materiella anläggningstillgångar är svåra att värdera, förekommer det då att dessa värderas i grupp? Om ja, hur vanligt är detta?

Det är mycket vanligt att värdera tillgångar i grupp (per processavsnitt). Det skulle vara stort och arbetskrävande att värdera varje enskild pump, ventil osv. för sig. För det mesta så köps hela processavsnitt in, vi köper inte en massa delar som vi sedan monterar ihop. Därmed så har vi det totala inköpspriset för processavsnittet angivet i vårt anläggningsregister. Ingenting fungerar om man bryter ut en del, allt hänger ihop. För att kunna värdera enskilda materiella anläggningstillgångar separat bör det finnas olika produktionslinjer, det vill säga olika produkter. För oss samverkar alla materiella anläggningstillgångar och därför ses enheten i Piteå som en kassagenererande enhet. **(Kappa)**

Min åsikt är att materiella anläggningstillgångar värderas i grupp. Vi har aldrig fört den diskussionen i företaget, men instinktivt kan man nog påstå att det måste vara så. Hade vi exempelvis haft två separata pappersmaskiner som inte samverkade så skulle dessa kunna värderas separat. Men de har vi inte och alltså kan man se detta pappersbruk som en kassagenererande enhet. (SCA)

Finns det en aktiv andrahandsmarknad för era materiella anläggningstillgångar?

För huvuddelen av våra materiella anläggningstillgångar så finns det inte någon aktiv andrahandsmarknad. (Kappa)

I huvuddelen av fallen finns inte någon aktiv marknad för våra materiella anläggningstillgångar. (SCA)

Förekommer nedskrivningar ofta i ert företag?

I vårt företag förekommer nedskrivningar relativt ofta (Kappa)

De förekommer inte så ofta nedskrivningar i vårt företag. De är främst när vi ska genomföra aktiviteter för att rensa i böckerna eller att vi har haft någon enstaka materiell anläggningstillgång som vi vet inte kommer att kunna användas. Nedskrivningar är relativt sällsynta och det är ingen stor fråga för oss. (SCA)

Har företaget vid något tillfälle genomfört en reversering av nedskrivning? Om detta har skett, vilket var anledningen?

Inte under min tid i företaget. (Kappa)

Det har aldrig inträffat. (SCA)

Hur kontrollerar företaget att anledningen till nedskrivningsbeslut kvarstår? Har detta förändrats i samband med ikrafträdandet av RR 17?

Hos oss är det ju så att grejen inte finns kvar, prylarna byts ut. (Kappa)

Jag kan inte säga att det där är särskilt tillämpligt för oss. Vi har inga bra exempel på detta. De nedskrivningar som vi har gjort är på materiella anläggningstillgångar som klart inte är användbara. Vi har dock ett lok där vi har gjort nedskrivningar, möjligtvis skulle detta kunna vara ett sådant exempel. Men det är som sagt för vår del en liten fråga och vi har egentligen inte riktigt anledning att i vårt fall kontrollera detta. Skulle det däremot ha varit en stor fråga och betydelsefull för resultatet och den finansiella ställningen så skulle kontroller ske. (SCA)

Har RR 17 medfört att ert företags nedskrivningsprocesser har förändrats? Om ja, vilka förändringar?

Nej det tycker jag inte. (Kappa)

Nej, det har det inte gjort. Vi gör likadant nu som tidigare. (SCA)

Hur identifierar ni att en materiell anläggningstillgång ska skrivas ner? Finns det några fastställda rutiner vid en bedömning av om ett nedskrivningsbehov föreligger? Om sådana finns har dessa förändrats i samband med ikraftträdandet av RR 17?

Vi saknar fastställda rutiner beträffande hur man går tillväga vid en bedömning av om ett nedskrivningsbehov föreligger. Detta görs ganska handgripligt genom att man konstaterar om en sak är oanvändbar eller inte. (SCA)

Nej, det har att göra med det kontinuerliga samarbetet med ingenjörerna och att vi sitter med på möten vilket gör att vi är med från början i projekten. Där de bland annat pratar om vad som ska bytas ut och kastas. Detta är väl på sätt och vis fasta rutiner, vilket man inte alltid tänker på. Vi har ju väldigt ”upptightade” interna rutiner, och det måste vi ha för att kunna fungera. Våra rutiner har inte förändrats sedan RR17 trätt i kraft. (Kappa)

7 Intervju med revisor

I följande kapitel redogörs för det andra kapitlet i den empiriska delen av studien. Empirin beskrivs utifrån det intervjumaterial som är relevant för att uppfylla studiens syfte. Först kommer en presentation av revisionsbyrån och dess respondent. Avslutningsvis redovisas revisorns svar.

7.1 Respondenter

I detta avsnitt behandlas den andra empiriska delen i vår studie. Först kommer en kort introduktion av vår respondent och dennes verksamhet. Därefter följer en redovisning av intervjun.

Öhrlings PricewaterhouseCoopers är ett av Sveriges största företag inom revision och rådgivning med kontor på över 130 orter och ett anställningsantal som överstiger 3 000. I företagets tjänsteutbud ingår förutom revision även redovisning, skatterådgivning, riskhantering med mera.

Vår respondent på Öhrlings PricewaterhouseCoopers heter **Claus Thingvall** och arbetar som revisor på kontoret i Luleå. Där har han arbetat i sju år och hans titel är godkänd revisor sedan två år tillbaka. Thingvall är inte inriktad mot någon speciell bransch utan reviderar företag av olika karaktär.

7.1.1 Revisorns uppfattning om RR 17 och dess konsekvenser

Vilka erfarenheter har du av redovisning av materiella anläggningstillgångar enligt Redovisningsrådets nya rekommendation (RR 17)?

Min egen erfarenhet av RR17 är väldigt liten. Tyvärr är det så att Redovisningsrådets rekommendationer i allmänhet riktar sig till börsbolag och det är i princip bara de som använder deras rekommendationer. Det finns inte så många noterade bolag här uppe. Vad gäller de företag vi reviderar så lutar sig de allra flesta av dem på Bokföringsnämndens rekommendationer. **Bokföringsnämnden har ju ingen egen rekommendation som behandlar nedskrivningar men de håller dock på att utveckla en.** Ja, men de har ju sin ”redovisning av materiella anläggningstillgångar” och då stödjer företagen sig på den och det som inte hittas i BFN hämtas i RR. När det inte finns någonting skrivet är BFN så pass givmild att valda delar kan tas där. Om inte företaget finner tillräckligt stöd i BFN så blir det normalt tidigare praxis som gäller.

Vilken är din uppfattning om RR 17 i förhållande till tidigare regler som berört nedskrivningar?

Egentligen tycker jag att den tydliggör när företagen ska ta tag i nedskrivningsbehovet. Det var inte lika tydligt skrivet tidigare om olika situationer när företagen skulle göra bedömningar. **Tidigare i FAR 3 skulle företagen vid varje årsbokslut titta på om en nedskrivning var aktuell, men i RR17 behöver företagen inte göra det utan bara titta på om någon av indikationerna är uppfyllda, om så är fallet måste återvinningsvärdet beräknas.** Generellt sett har företagen ändå genomfört nedskrivningar vid rätt tidpunkt, historiskt sett. Om inte nedskrivningar vidtas så följs inte Årsredovisningslagen och då ger inte årsredovisningen en rättvisande bild. Jag kan nog säga att nedskrivningar ändå har genomförts generellt sett!

Anser du att det finns stora nedskrivningsbehov i svenska företag? Motivera!

Generellt nej! Vissa företag ja, men generellt så finns goda motiv till de värderingar som sker.

Anser du att nedskrivningar borde förekomma oftare?

För de företag som vi arbetar med så tycker jag att det är en rimlig nivå, som man kan förvänta sig.

Anser du att Redovisningsrådets nya rekommendation (RR17) var nödvändig? Varför?

Lite svårt för mig att svara på. Varför den har kommit till är ju för att den är hämtad från IAS. Avsikten med IAS är att skapa en harmonisering över landsgränserna. RR 17 riktar sig främst till börsbolag. Vi reviderar även några börsbolag, de har ju hanterat nedskrivningar tidigare, när de har fallit in, enligt RR17 alltså. Min åsikt är att den tydliggör mycket som varit oklart tidigare. Det kan finnas mindre börsbolag som inte ligger på A-listan utan till exempel på den "nya marknaden" och det är främst för dessa som tydliggörandet kan underlätta. Där kanske behovet är störst. De riktigt stora bolagen har ju dels en väldigt nära kontakt med revisorerna, vilket inte de mindre bolagen har och dels har de mycket kunnigt folk som kan redovisningstekniska saker. Det är ju också de riktigt stora bolagen som utvecklar praxis, men i och med RR 17 blir det tydligare att så här ska man göra.

Vilka är de största förändringarna som införandet av RR 17 har fört med sig? Vilka är de tydligaste effekterna som du har uppmärksammat?

Det är ju det här med kassagenererande enhet, det vill säga att nyttjandevärdet beräknas. Nyttjandevärdet har ju funnits tidigare men kanske inte nerskrivet på samma sätt. Det har funnits i tanken bakom rekommendationen, alltså FAR 3. Jag tycker nog inte att det är så stor skillnad. Som jag sagt tidigare så är RR 17 mer tydlig när en nedskrivning ska göras. **I FAR 3 var det ju så att företagen skulle göra en nedskrivning först när värdenedgången var bestående, vilket var upp till företagen att avgöra. I RR 17 finns det däremot definierat att en nedskrivning ska ske så fort företagen har identifierat att ett behov föreligger. Det borde ju bli en viss skillnad ändå, att man inte kan styra lika mycket som tidigare.** Ja, visserligen, men jag tror nog att det kommer att finnas utrymme för företagen att bestämma i alla fall, tillgången kan öka i värde med hjälp av andra saker, svårt att exemplifiera men jag är inte så säker på att man kommer åt det, men det är möjligt att man gör det. Jag har ingen egen erfarenhet av det. **RR 17 verkar inte ha fått den genomslagskraft som den var avsedd att få.** Nej det har den inte. Normalt om det i årsredovisningen skrivs att RR 17 följs så är grundförutsättningen att alla deras rekommendationer tillämpas. Man kan ju givetvis, om företaget följer ÅRL och RR gå in och specificera att förutom ÅRL och RR använder vi BFN. Man kan också göra tvärt om vilket är det normala, att ÅRL och BFN följs, förutom när det gäller koncernredovisning då används RR.

Vilka fördelar respektive nackdelar anser du att det finns det med RR 17?

Fördelen med RR 17 är att nedskrivningarna skulle komma snabbare, vilket skulle ge en mer rättvis bild. Nackdelen är att om inte alla genomför detta blir skevheten ännu större.

Det borde bli mer svängningar med den nya rekommendationen genom att de gör en nedskrivning och sen en återföring och sen en nedskrivning och sen en återföring och så vidare... Ja faktiskt! Det blir ju problem att följa. Kunskapen är inte så stor när det gäller sådana saker. Oavsett om RR eller BFN följs så gör ju företaget ändå alltid en bedömning. Normalt sett om man bara tittar på företagaren så har de ett bokfört värde på tillgången, men i deras huvud är den oftast värd ännu mera. De har problem med det där. Tillgången ska vara

trasig för att de ska se att tillgången har tappat i värde. **Är det svårt för revisorerna att se hur företagen gjort värderingarna?** Nej, om företagaren förstår värderingen så gör nog vi det också, förstår inte revisorn det så får företaget förtydliga. Om vi sedan tycker att värderingen inte stämmer så uppmanar vi företaget att ta in en extern värderare. Men det är ju också en person, det är ingen exakt vetenskap. Men det är nog de som kan ge det mest rättvisa värdet. Om den externa värderaren säger 10 miljoner kronor så är det svårt för företagaren att motivera en miljon kronor. Det finns angivet i RR 17 att det skall vara väsentligt. Är resultatet hundra miljoner kronor så spelar en nedskrivning på 2 miljoner kronor ingen roll, men om resultatet är noll så har det stor effekt. Även det egna kapitalet beaktas, har man nästan förbrukat sitt egna kapital så är en nedskrivning på 2 miljoner kronor av stor vikt, men om man har ett eget kapital på hundra miljoner kronor så är det inte väsentligt. Sådana saker måste vägas in i bedömningen.

Anser du att RR 17 ger en mer rättvisande bild av företagets ställning än tidigare normgivare FAR 3, avsnitt 6?

Jag anser nog inte att den gör det just nu, sen kan det ju vara så att trots att RR17 funnits ett tag så har den kanske inte "landat" riktigt än hos företagen. Den bör väl göra det. Problemet jag ser är väl svängningarna, blir det upp och ner och så vidare så tycker jag väl inte att den visar en rättvis ställning. Det blir svårt att följa då man måste se på helheten för att få en rättvis bild. Om en del då far och fladdrar lite upp och ner så förordar jag nog stabilitet. Men den borde ge en mer rättvisande bild eftersom det är tanken med den. En jämförelse ska kunna göras mellan företag åtminstone i samma branscher. Tillämpas olika principer mellan de redovisningskyldiga kan det uppstå kraftiga variationer.

Anser du att ikraftträdandet av RR 17 har bidragit till en bättre jämförbarhet mellan olika företag än tidigare praxis? Motivera!

Nej! Däremot då BFN kommer med sin nya rekommendation som behandlar nedskrivningar så finns det möjligheter att jämförelsen blir bättre. Det är BFN som de flesta följer.

Vilka redovisningsprinciper anser du att företag främst använder sig av vid redovisning av nedskrivningar?

Hur tänker ni då? **Vi tänker på försiktighetsprincipen, fortlevnadsprincipen med flera.** Eee, det är lite svårt att säga, ofta resonerar man ju fram sånt här med företagaren. Företagaren resonerar att en nedskrivning inte behövs då de ser ett nyttjandevärde medan vi då ser att det finns resultat. Jag menar att vår huvudsyn är försiktighetsprincipen medan företagaren har en annan. Det är svårt att svara på den frågan, det beror på. Revisorernas viktigaste princip är försiktighetsprincipen. Vissa gör ju nedskrivningar för att dra ner det skattemässiga resultatet och då är det ju skattemyndigheten som ser det från sitt håll.

Anser du att införandet av RR 17 har påverkat dina granskningsrutiner avseende nedskrivningar? Om ja, hur?

Nej, egentligen tycker jag inte det. Som jag sa tidigare, vi utgår ju från försiktighetsprincipen. Den säger ju att tillgångar ska värderas försiktigt.

7.1.2 Hur har värderingsprocesserna och nedskrivningsrutinerna förändrats
Upplever du att företagen har goda kunskaper vad gäller RR 17 och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar?

Nej, det har de inte. Ofta levererar bolagen upp resultatet på koncernnivå som sedan meddelar tillbaka till bolaget att nedskrivningsbehov föreligger.

Vilken problematik kan uppstå vid värdering av materiella anläggningstillgångar?

Problemet är ju att om företaget har för högt värderade tillgångar, det ger ej en rättvis bild av företaget. För att få reda på tillgångens återanskaffningsvärde exempelvis, kan det vara svårt att självständigt värdera tillgången. Värderingsfrågor är alltid ett problem. Jag menar att om man har en tillgång här i Luleå har den ett värde där, men om den finns i Arvidsjaur så har samma tillgång ett helt annat värde. Det är lokala frågor som spelar in, eller kan spela in. Är det flyttbara saker så har det kanske mindre betydelse. Det är väl därför som nyttjandevärdet finns för annars skulle företagen skriva ner vid onödiga tillfällen.

Har företagens tillvägagångssätt att värdera och bedöma nedskrivningsbehov förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17? Motivera!

Nej, svårt att säga, jag skulle inte tro att skillnaden är speciellt stor.

Har ikraftträdandet av RR 17 förändrat hur ofta företagen gör en värdering av deras materiella anläggningstillgångar?

Tveksamt, tittar man på riktigt små bolag så gör de värderingar årsvis. Stora börsnoterade företag gör nedskrivningar när de ser att tillgången inte är riktigt värderad. Nedskrivningarna sker här när de ser att det behövs, i det normala fallet.

Hur ofta vidtas beräkningar av om ett nedskrivningsbehov föreligger i företag? Har detta förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17?

Som jag sa tidigare, i normalfallet, vad gäller små och medelstora företag en gång per år.

Anser du att företagens prognoser vid fastställande av nyttjandevärdet är tillförlitliga?

Som jag sa tidigare, nyttjandevärdet hos företagarna överstiger som oftast bokföringsvärdet. Och det innebär väl att emellanåt gör det så och ibland inte. Svaret är både ja och nej. Det har ofta att göra med om ett företag går dåligt. Då vill företagaren gärna se ett större värde på sina tillgångar, mentalt omedvetet tänkande av företagaren. Då gäller det att kunna plocka fram fakta. I allmänhet är nog prognoserna rätt men går företaget dåligt så blir det nog lätt som jag sa. **Har du någonsin påpekat att prognosen är felaktig?** Nej, däremot har jag påpekat att en nedskrivning är nödvändig.

Vilka inre respektive yttre indikationer bör företagen ta störst hänsyn till vid nedskrivningar anser du? Varför?

RR 17 räknar upp några av de vanligaste punkterna men det är svårt att säga vilken som ska beaktas mest, det är individuellt för företaget. Haveri hör nog till en av de tydligaste indikationerna i alla fall. Går företaget dåligt så är risken stor att tillgångarna är felaktigt värderade, inte alltid men ofta.

Vilken påverkan har du som revisor på bedömningen av nedskrivningsbehov, samt nedskrivningsbelopp? Motivera!

Vi brukar ha en stor påverkan. Vi arbetar ju inte mot företagaren utan med denna. Upptäcker vi att det inte står rätt till, det vill säga att tillgångarna är felaktigt värderade så påpekar vi det. När vi lägger fram detta har vi orsak till det och som regel lyssnar företagaren. Om det skulle vara så att företagaren ignorerar oss kan vi skriva om det i revisionsberättelsen om starka bevis finns. Detta sker dock inte ofta, men det händer.

8 Analys av företagets värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner

I detta kapitel kommer vi att analysera den empiri vi samlat in genom intervjuerna. Här analyseras de svar vi erhållit från företagen. Analysen sker utifrån den teoretiska referensramen i kapitel tre och fyra, samt vår analys av rekommendationer och lagstiftning i kapitel fem och den empiri som presenterades i kapitel sex. Vi kommer även att redogöra för en del egna åsikter i analysen. I nästkommande kapitel sker en likartad analys av den empiri vi insamlat genom att intervjua en revisor.

8.1 Företagens allmänna uppfattning om RR17

Respondenten från *Kappa* anser inte att RR17 har medfört några större skillnader jämfört med den tidigare normgivaren FAR 3. Däremot är RR 17 tydligare och mera utförlig om hur företagen ska gå tillväga vid nedskrivningar, vilket bör vara bra för de mindre företagen. Även respondenten från *SCA* uttrycker att den nya rekommendationen ännu inte har bidragit till några skillnader för företaget men att den bör underlätta för mindre företag.

Den största förändringen som RR 17 har fört med sig menar respondenten från *Kappa* är att rekommendationen kommer att tvinga företag att visa en mer riktig bild av deras anläggningvärden, vilket minskar osäkerheten för externa intressenter, exempelvis kan ny teknik på marknaden medföra att värden på materiella anläggningstillgångar kan förändras. Detta resonemang stämmer enligt vår mening delvis eftersom det i RR 17, p. 7 finns ett antal externa indikationer som ett företag skall beakta. Där anges följande i en av punkterna *"Väsentliga förändringar i teknologi, marknadsförutsättningar eller i den legala miljön inträffar under perioden, eller väntas inträffa inom en snar framtid med negativa effekter på den marknad som tillgången är avsedd för"* (FAR, 2003 s. 892). Smith (2000) anser att ett företag som påverkas av dessa indikationer ska göra en beräkning av återvinningsvärdet, vilket är det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde. Tillgångens pris på marknaden kan falla, men ändå kan företaget undgå nedskrivningar genom att visa på att deras diskonterade kassaflöden är bra och på så sätt undgå nedskrivningar.

Respondenten från *SCA* anser att de största förändringarna för deras del är att de numera skulle göra beräkningar av nyttjandevärdet medan de tidigare enbart fokuserat på nettoförsäljningsvärdet. Tidigare normgivare FAR 3 angav följande; *"Enligt FAR:s mening bör som huvudprincip värdet beräknas genom en diskontering av anläggningens framtida överskott (före avskrivningar och räntor) i företagets verksamhet. Detta avkastningsvärde kan också beskrivas som det värde på vilket företaget kan ge skälig avkastning på sikt"* (FAR, 1999 s. 808). Detta uttalande strider mot *fortlevnadsprincipen* vilket innebär att företagets tillgångar skall värderas som att företaget kommer att fortsätta med sin verksamhet i all framtid, såvida det inte är en uppenbart begränsad tid (ÅRL 2 kap 4 § p.1). Varför denna princip är så viktig beror enligt Hallgren (1998) på att annars skulle företagets tillgångar värderas enligt *"slaktvärdesprincipen"*. Om *SCA* tidigare enbart värderade sina tillgångar efter nettoförsäljningsvärdet skulle värdet på tillgångarna ha blivit väldigt lågt, vilket borde ha lett till stora nedskrivningar. Detta beroende på att företagets materiella anläggningstillgångar oftast är specialtillverkade och endast en tunn marknad finns för deras materiella anläggningstillgångar.

Gemensamt för bägge respondenterna var att de hade likvärdiga åsikter angående RR17 om att den ger mera precisa instruktioner, vilket underlättar för mindre företag och de som tidigare legat i en gråzon. Deras åsikt var att RR 17 inte hade fört med sig några större fördelar för just deras företag och att de inte heller kunde se några nackdelar. Vid vår jämförelse och analys mellan RR 17, FAR 3 och ÅRL verkar den nya rekommendationen inte bidra till några större fördelar eller nackdelar för företagen. Vilket också framkommer ur de svar som erhållits från respondenterna.

Respondenten från *Kappa* anser inte att RR 17 har förändrat deras sätt att arbeta fastän den är mer precis för hur företag ska gå tillväga vid värdering av tillgångar och nedskrivningar. Däremot har den medfört en mer rättvis bild av andra företag på grund av att jämförbarheten har blivit bättre mellan olika företag. IAS har alltså bidragit till att ett företag i Italien kan jämföras mot ett i Sverige när deras årsredovisningar läses, vilket har varit svårt tidigare. En helt annan uppfattning har respondenten från *SCA* som anser att införandet av RR17 inte har medfört en mer rättvisande bild av företagets ställning jämfört med tidigare normgivare. Detta beroende på att beräkningar av det diskonterade kassaflödet samt vilken ränta som ska användas är subjektiva bedömningar som är upp till företaget att avgöra.

Möjligen är det så att rekommendationen ännu inte fått den genomslagskraft som var tänkt vid införandet av den. Däremot bör den ge en mer rättvis bild av företagets ställning. Detta beroende på att den nya rekommendationen är tydligare, vilket bör underlätta för framförallt mindre företag hur de ska gå tillväga vid nedskrivningar. Men även för vissa medelstora företag genom att det nu finns definierat i RR17 hur värdering av de materiella anläggningstillgångarna skall göras, samt hur nedskrivningsbeloppet ska beräknas och prövning av nedskrivningar ska ske. Den nya rekommendationen är mycket tydligare vilket bör leda till att företagen idag vidtar mera likartad värdering. Även beståendekriteriet har tagits bort i RR 17, vilket bör öka objektiviteten i redovisningen. Detta beroende på att företagen tidigare kunde vänta med att vidta nedskrivningar tills dessa ansågs permanenta, vilket var upp till företaget att avgöra. Detta kriterium har frångåtts i RR 17 genom att där finns definierat att nedskrivningar skall vidtas så fort återvinningsvärdet understiger det bokförda värdet.

8.2 Skillnader i företagens värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner

Det är svårt att säga vilken redovisningsprincip som väger tyngst vid redovisning av materiella anläggningstillgångar menar respondenten från *Kappa*, på grund av att detta inte är någonting som tanken kretsar kring när arbetet utförs. Respondenten från *SCA* anser att de är *försiktighetsprincipen* som företaget lägger störst vikt vid redovisning av företagets materiella anläggningstillgångar. Thorell (2003) anser att regler om nedskrivningar av anläggningstillgångar kan sägas vara ett uttryck för försiktighetsprincipen. Befarar företaget att en anläggningstillgång inte kommer att ge en tillräcklig avkastning i framtiden för att betala tillbaka det bokförda värdet ska tillgången skrivas ned till dess verkliga värde. Nilsson (2002) menar att försiktighetsprincipen har en stark ställning inom svensk redovisning och att detta innebär att företagets tillgångar ska värderas försiktigt. Det var märkligt att respondenten från *Kappa* inte nämnde något om denna grundläggande princip. Kanske beaktas principen omedvetet på en arbetsplats fastän den inte finns i åtanke.

Båda företagen har gjort nedskrivningar relativt nyligen enligt respondenterna. *Kappa* genomförde vid årsskiftet några nedskrivningar på grund av utbyte av ett processavsnitt.

SCA vidtog nedskrivningar förra året då en inventering av anläggningen genomfördes. Respondenten från företaget anser att detta skulle ha sett likadant ut oavsett om företaget hade tillämpat RR 17 eller den gamla rekommendationen FAR 3.

Respondenten från *Kappa* påpekar att beslut om nedskrivningar fattas av ledningsgruppen i samråd med ingenjörerna inom företaget. En dialog förs inom ledningsgruppen för att förhindra förhastade beslut. Dessa beslut tas endast för enheten i Piteå, men handlar det om stora nedskrivningar fattas dessa beslut på koncernnivå. Även SCA har ett liknande tillvägagångssätt enligt respondenten. Enheten i Piteå tar självständiga beslut, men om det är frågan om större nedskrivningar tas dessa beslut av divisionsledningen. Detta tillvägagångssätt verkar vara rimligt eftersom det kan vara svårt för koncernledningen att erhålla en bra bild om vilka materiella anläggningstillgångar som kan vara övervärderade ute i de specifika enheterna.

Den problematik som kan uppstå för *Kappas* del vid värdering av materiella anläggningstillgångarna menar respondenten är att det i regel saknas en aktiv marknad om tillgångarna skulle säljas separat. Detta leder till att nettoförsäljningsvärdet inte kan beaktas i det flesta fall. Smith (2000) anser att nutida försäljningsvärdet (nettoförsäljningsvärdet) är i princip den enklaste värderingsmetoden. Värderingsmetoden baseras på det pris företaget erhåller vid en försäljning av tillgången på balansdagen, med avdrag för försäljningskostnader. Det som kan urskiljas är att *Kappa* kommer att bli tvungna att förlita sig på att beräkna det framtida värdet (Nyttjandevärdet) för huvuddelen av deras materiella anläggningstillgångar vilket leder till svåra och subjektiva beräkningar. Respondenten från SCA är av en annan åsikt och pekar på svårigheter med att veta hur länge de materiella anläggningstillgångarna faktiskt kommer att kunna användas i verksamheten.

Bägge respondenterna delade åsikten om att tillvägagångssätt att värdera och bedöma nedskrivningsbehov inte hade förändrats sedan RR 17 trädde ikraft. Respondenten från SCA gjorde däremot ett otydligt uttalande och sade följande; ”*Det har det inte gjort, man kan säga att i praktiken har det inte gjort det. Men skulle vi göra en sån i dag och tillämpa RR17 så skulle vi måhända i vissa sammanhang göra annorlunda*”.

Vår uppfattning är att respondenterna tog den enklaste vägen vid intervjun på denna fråga, vad detta kan bero på är svårt att säga. Kanske saknades kunskaper eller så har inte den nya rekommendationen bidragit till några större förändringar. Tanken slog oss att SCA kanske inte tillämpade RR 17, vilket de är tvungna att göra på grund av att SCA koncernen är börsnoterad. Dessa företag verkar inom processindustrin vilket är en speciell bransch där teknikförändringarna är väldigt små och nedskrivningar vidtas i regel när de materiella anläggningstillgångarna inte längre används. Detta kan vara en av förklaringarna till varför inga rutiner har förändrats.

Respondenten från *Kappa* beskrev att de genomförde värderingar av deras materiella anläggningstillgångar årligen och att tillgångarna värderades utifrån gällande marknadsförutsättningar. Värderingen genomförs i regel i samband med årsbokslutet. SCA följer en liknade procedur där de granskar värdet på deras materiella anläggningstillgångar, men detta sker vid två avstämningstidpunkter, dels vid deras så kallade ”hard close bokslut” som ligger i september och helårsbokslutet i december. När detta genomförs granskas redovisningen av de externa revisorerna och i samband med det sker en prövning. Respondenterna anser inte heller att deras beräkningsmetoder har förändrats i samband med ikraftträdandet av RR 17.

Hur ofta företagen genomför värdering av deras materiella anläggningstillgångar verkar alltså inte skilja sig åt i någon större grad. I RR 17 står det att en tillgång skall skrivas ner när det redovisade värdet överstiger återvinningsvärdet och att nedskrivningsbeloppet skall belasta periodens resultat enligt *kongruensprincipen*. Således reglerar inte RR 17 när företaget ska värdera tillgångarna, utan bara att de ska beräkna det verkliga värdet (återvinningsvärdet) när någon av de externa och interna indikationerna som finns uppräknade i RR 17, p. 7 är uppfyllda. Det är alltså fortfarande ÅRL som styr när värdering sker. ÅRL säger att tillgången skall skrivas ner på balansdagen om dess värde är lägre än det bokförda värdet, vilket företagen gör enligt de intervjuade respondenterna.

Enligt respondenten från *Kappa* vidtas beräkningar om ett nedskrivningsbehov föreligger när ett avsnitt tas ut, detta går inte att undgå när det står en stor lyftkran utanför företaget och lyfter ut en stor maskin. Respondenten anser inte heller att det skett några förändringar vid tillvägagångssättet, samt hur ofta dessa beräkningar vidtas. *SCA* är av samma syn som *Kappa* och respondenten anger att beräkningar av om ett nedskrivningsbehov föreligger vidtas endast vid konstaterade behov som bedöms löpande. Bägge respondenterna har åsikten att RR 17 inte har påverkat hur ofta beräkningar vidtas om ett nedskrivningsbehov föreligger.

Dessa uttalanden är märkliga eftersom det finns definierat att företagen ska beakta de indikationer som finns angivna i RR 17, p. 7. Om någon av dessa är uppfyllda måste företaget vidta en beräkning av tillgångens återvinningsvärde, vilket betyder att beräkningar av om ett nedskrivningsbehov är aktuellt måste ske. Dessa indikationer fanns inte angivna i den tidigare normgivarens rekommendation (FAR 3). Enligt Nyllinge & Winkvist (2001) måste företag vid varje bokslut beakta om någon av de externa och interna indikationerna är uppfyllda. Bedömningen ska ske inte bara vid helårsbokslut, utan även i samband med delårsbokslut. För noterade företag blir det således frågan om att göra bedömningar kvartalsvis om nedskrivningsbehov föreligger (Nyllingen & Winkvist, 2001). Varför inte respondenterna nämnde detta kan bero på bristande kunskaper om den nya rekommendationen. *SCA* är börsnoterat och måste i samband med delårsbokslutet beakta de interna och externa indikationerna. Processindustrin är en speciell bransch och dessa indikationer kanske inte har fått lika stora effekter på företag inom denna bransch genom att det i regel inte händer så mycket på denna marknad. Detta kan vara en anledning till varför respondenterna uttalade sig som de gjorde.

Kappa genomför nedskrivningar på deras materiella anläggningstillgångar när ett visst processavsnitt eller liknande inte används. Respondenten från företaget har den uppfattningen att det inte har skett några större förändringar sedan den nya rekommendationen trädde ikraft. *SCA* har en likartad uppfattning och respondenten uttryckte att nedskrivningar genomförs endast vid konstaterade behov och att inga förändringar har inträffat genom den nya rekommendationen. I både FAR 3 och Årsredovisningslagens förarbeten nämns att nedskrivningar ska ske när det verkliga värdet är lägre än det bokförda värdet. Även RR 17 uttrycker att nedskrivningar skall ske när det redovisade värdet understiger det verkliga värdet (återvinningsvärdet). Inga större förändringar har alltså skett angående när företagen ska vidta nedskrivningar, vilket framkom av de svar som erhöles från företagens representanter. Dessa uttalanden tyder på att respondenterna inte har tillräckliga kunskaper om den nya rekommendationen. Men vi förutsätter att de vid nedskrivningar vidtar beräkningar av nyttjandevärdet.

Gemensamt för bägge företagen enligt respondenterna var att de inte hade några speciella inre respektive yttre indikationer som de beaktade vid prövning av nedskrivningsbehov.

Inget uttalande gjordes av respondenten från *Kappa* om vilka skillnader den nya rekommendationen hade fört med sig. Respondenten från *SCA* uttalade sig, men ansåg inte att RR 17 medfört några skillnader i vilka indikationer företaget beaktar. Dessa uttalanden noterade vi genom att RR 17 tydligt räknar upp ett antal externa och interna indikationer som företagen måste beakta. Men efter att respondenten för *SCA* bläddrat i sina papper ändrade han helt plötsligt ståndpunkt och angav de beaktade indikationerna som finns angivna i RR 17. Detta pekar ytterligare på att bristande kunskap finns hos respondenterna om den nya rekommendationen.

Vid ett identifierat nedskrivningsbehov så bestäms storleken på nedskrivningarna i *Kappa* genom att företaget försöker identifiera vad som inte används längre. Vid intervjun med respondenten från *SCA* fick vi inget svar på denna fråga. När vi sammanställde intervjun så märkte vi detta och mailade ut frågan via e-post och fick då följande svar;

” Nedskrivningsbehov förekommer sällan men i det fall det skulle föreligga skulle vi idag beräkna återvinningsvärdet. Vi skulle självfallet följa RR 17 regelverk, men det är svårt att svara på om det skulle göra någon skillnad”.

Om respondenterna varit insatta i RR 17 skulle de ha givit oss svaret att de bestämmer storleken på nedskrivningarna genom att beräkna återvinningsvärdet. Även detta tyder på att respondenterna besitter bristande kunskaper om RR17. Men det behöver nödvändigtvis inte bidra till några allvarigare effekter eftersom även tidigare normgivare FAR 3 angav att nedskrivningar skulle ske till det verkliga värdet, vilket i rekommendationen var avkastningsvärdet. Detta värde bygger även på att de diskonterade kassaflödena ska beräknas för att erhålla en tillgångs värde, vilket är samma grunder som nyttjandevärdet beräknas på enligt den nya rekommendationen. Enligt RR 17 ska tillgången skrivas ner till återanskaffningsvärdet, vilket utgör de högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde. Genom att båda respondenterna pekat på att det i regel saknas en aktiv marknad för deras materiella anläggningstillgångar blir det nyttjandevärdet som beaktas, om ett nedskrivningsbehov är aktuellt eller inte. Detta medför alltså inga större förändringar för de företag som undersökts.

Det är relativt vanligt att *Kappa* använder sig av extern värdering när deras materiella anläggningstillgångar ska värderas. Företaget brukar anlita Jaakko Pöyry som är högt skattade i branschen. *SCA* använder sig dock inte av någon extern värdering, men det händer att företaget har hyrt in externa värderare vid inlösen av fastigheter. Här har företagen alltså helt olika tillvägagångssätt vid värdering, ena företaget tar in externa värderare relativt ofta medan det andra företaget inte gör detta. Respondenten från *Kappa* förklarade att deras försäkringsbolag kräver detta, vilket är en av orsakerna till varför de anlitar externa värderare.

Respondenten från *Kappa* menar att företagets materiella anläggningstillgångar inte går att värdera enskilt, utan dessa samverkar. För att kunna värdera enskilda materiella anläggningstillgångar separat bör det finnas olika produktlinjer anger respondenten. Respondenten från *SCA* har likartade åsikter om att företagets tillgångar måste värderas i grupp och att olika produktlinjer är ett krav för att kunna värdera materiella anläggningstillgångar separat. Båda respondenterna uttryckte även att deras företag ses som kassagenererande enheter. Kylbäck & Landen (2001) anger att i den mån det är möjligt skall återvinningsvärdet fastställas för enskilda tillgångar. Falkman (2001b) pekar dock på att det är relativt vanligt att det inte går att härleda betalningar till enstaka tillgångar inom ett

företag, och då måste företaget gruppera tillgångarna efter minsta kassagenererande enhet. Vi delar respondenternas åsikter om att det krävs separata produktlinjer för att värdera materiella anläggningstillgångarna separat.

Våra respondenter anser inte att det finns någon aktiv andrahandsmarknad för huvuddelen av företagens materiella anläggningstillgångar. Vilket låter rimligt eftersom stora delar av företagens materiella anläggningstillgångar är specialtillverkade. I ett tidigt uttalande från respondenten på SCA, när frågan om vilka stora förändringar som den nya rekommendationen fört med sig, erhöll vi följande svar;

”För Munksunds del är det nog så att vi i förekommande fall skulle göra beräkningar av nyttjandevärdet, medan vi tidigare enbart fokuserat på nettoförsäljningsvärdet”.

Detta uttalande från respondenten på SCA är besynnerligt på grund av att han inte anser att det finns någon aktiv andrahandsmarknad för huvuddelen av de materiella anläggningstillgångarna. Här har vi kunnat konstatera att respondenten motsäger sig själv. Hur kunde företaget tidigare enbart fokusera på nettoförsäljningsvärdet, vilket är ett marknadsvärde för vad som erhålls vid en försäljning av tillgången. Smith (2000) anser att nutida försäljningsvärde (nettoförsäljningsvärde) är den värderingsmetoden som är enklast om en aktiv marknad finns. Värderingsmetoden baseras på det nutida försäljningsvärdet som företaget erhåller vid en eventuell försäljning på balansdagen, efter avdrag för försäljningskostnader. När det inte finns en aktiv marknad avgörs det nutida försäljningsvärdet genom att studera försäljningsvärdet på likartade tillgångar. Detta kan skapa stora problem genom att det ibland saknas underlag för bedömning. Vi vet inte varför respondenten svarat som han gjort. Detta uttalande bidrar ytterligare till misstankarna om att det inte finns tillräckliga kunskaper om rekommendationen inom företagen.

I *Kappa* förekommer nedskrivningar relativt ofta angav respondenten. Respondenten från SCA hade en helt annan uppfattning om nedskrivningar och upplyste att detta inte förekommer ofta i deras företag. Något som bör noteras är att företagens uppfattning helt skiljer sig åt på denna punkt, trots att båda företagen befinner sig i en identisk bransch och tillverkar likartade produkter. Detta uttalande är anmärkningsvärt då respondenten från *Kappa* uttalar sig om att de vidtar nedskrivningar relativt ofta. Detta beroende på att den bild vi erhållit genom att granska en rad företags årsredovisningar är att nedskrivningar är relativt sällsynta. Även att det inom denna bransch inte händer så mycket tekniskt, vilket ytterligare borde bidra till att nedskrivningar inte blir lika vanligt som i branscher med snabb utveckling. Vi har däremot inte kunnat urskilja varför svaren skiljde sig företagen emellan.

Båda respondenterna uttryckte att reversering av nedskrivningar aldrig inträffat. *Kappas* representant motiverade detta med att *”hos oss är det ju så att grejen inte finns kvar, prylarna byts ut”*. Respondenten från SCA uttryckte sig väldigt likartat fastän i andra ordalag. Enligt Falkman (2001b) ska företag under en senare redovisningsperiod återföra en nedskrivning (Det vill säga genomföra en reversering) om nedskrivningen inte längre är motiverad. Varför dessa svar erhöles från respondenterna beror på att processindustrin är en speciell bransch, det vill säga när företagen gör nedskrivningar tar de i regel bort de materiella anläggningstillgångarna ur produktionen, vilket vi har kunnat skönja ur tidigare svar. Därför är inte reverseringar aktuella. Båda respondenterna uttryckte även att deras nedskrivningsrutiner inte hade förändrats i samband med att RR 17 trätt i kraft.

9 Analyt av revisorns åsikter

I detta kapitel kommer vi att analysera den andra delen av vår empiriska undersökning som omfattar en revisors åsikter, vilka vi samlat in genom intervjuer. Analysen sker utifrån den teoretiska referensramen i kapitel tre och fyra, samt vår analys av rekommendationer och lagstiftning i kapitel fem och den empiri som presenterades i kapitel sju. Vi kommer även att redogöra för en del egna åsikter i analysen.

9.1 Revisorns allmänna uppfattning om RR17

Revisorn från Öhrlings anser att den nya rekommendationen (RR 17) i jämförelse med tidigare rekommendation (FAR 3) är tydligare och talar även om när en nedskrivning ska göras. Detta stämmer väl överens med vad som framkom i kapitel fem när vi analyserade lagar och rekommendationer. Även Norre & Hansson (2002) och Nyllinge & Winkvist (2001) är av den åsikten att rekommendationen är mer detaljerad beträffande när en bedömning av nedskrivningar ska göras. Nyllinge & Winkvist poängterar att företagen, efter införandet av RR 17 är tvungna att kontrollera om det finns någon indikation på att tillgångarna är för högt värderade vid varje bokslut. Respondenten anser att nedskrivningar generellt gjorts vid rätt tidpunkt även innan RR 17. Enligt ÅRL är företagen tvungna att vidta nedskrivningar på balansdagen om värdet på tillgångarna är för högt, för att på så sätt kunna ge en rättvisande bild av företaget i årsredovisningen.

Revisorn är tveksam till om den nya rekommendationen verkligen är nödvändig, men tror att den största anledningen till dess tillkomst var att svensk redovisning skulle konverteras till IAS-standard. I förorden till rekommendationen skrivs att RR 17 utformas med utgångspunkt från IAS vilket pekar på att revisorn kan sin sak. Respondenten tillade också att redovisningsrådets rekommendationer främst är avsedda för börsbolag och att RR 17 kan vara ett bra stöd för de mindre börsnoterade företagen. Företag på A-listan förklarar han, har ofta mycket kunnig personal beträffande redovisningstekniska saker samt att de har en nära kontakt med revisorerna. Vidare tillade respondenten att det är de riktigt stora börsbolagen som utvecklar redovisningspraxis.

Egentligen finns inga stora förändringar mellan rekommendationerna menar respondenten. En liten skillnad som han däremot uppmärksammat är att begreppen nyttjandevärde och kassagenererande enhet har tillkommit i RR 17. Respondenten uttrycker dessutom att nyttjandevärdet och kassagenererande enhet använts även innan det blev nerskrivet i RR 17. Nyllinge & Winkvist (2001) diskuterar i samma banor när de säger att ett beaktande av det diskonterade kassaflödet vid beräkning av om en nedskrivning är nödvändig inte är något nytt. I så väl FAR 3 som RR 17 är huvudprincipen att materiella anläggningstillgångar ska värderas enskilt, men att kollektiv värdering tillåts undantagsvis. Vid vår jämförelse av rekommendationerna i kapitel fem uppmärksammades att såväl FAR 3 som RR 17 bygger på att de materiella anläggningstillgångarnas värde ska beräknas genom en diskontering av tillgångens framtida överskott. Skillnaden vi identifierat var endast att nyttjandevärdet inte fanns definierat i FAR 3. Även begreppet kassagenererande enhet fanns indirekt angivet i FAR 3 då där fanns förklarat att anläggningstillgångar kunde värderas i grupp när de samverkade och kassaflödena inte gick att urskilja. Detta leder till att den nya rekommendationen kanske inte har bidragit med några större nyheter i samband med ikraftträdandet. Detta beroende på att inga större avvikelser görs ifrån den tidigare normgivaren.

Då vi i analysen av rekommendationer och lagar i kapitel fem uppmärksammat att den tidigare rekommendationen, FAR 3 angav att en nedskrivning skulle vidtas om värdenedgången var bestående till skillnad från RR 17 där det finns angivet att nedskrivningarna ska vidtas omedelbart som de identifierats. Vår respondent tillfrågades om sin åsikt. Här menar han att fördelarna med att göra en nedskrivning så fort tillgången har ett för högt värde är att nedskrivningarna skulle komma snabbare vilket leder till en mer rättvisande bild av företagets ställning. Dock ser han också en nackdel med detta. Svängningarna blir större och det blir svårare att följa. Artsberg (2003) säger att problemet med att bedöma huruvida en värdenedgång är bestående innehåller stor subjektivitet, eftersom det är upp till företagets ledningsgrupp att avgöra detta. IASB har minimerat det subjektiva inslaget genom att införa att nedskrivningar skall göras så snart de har konstaterats. Trots detta förespråkar respondenten förfaringssättet som gällde tidigare, det vill säga att en värdeminskning skulle vara bestående innan värdet på tillgången skrivs ner. På så sätt blir redovisningen mer stabil och jämförbar mellan företag inom samma bransch.

Ett annat problem som respondenten beskriver är att företagen har svårt att själva se när en tillgång har tappat i värde. De har svårt att vara objektiva. Tillgången skall i princip ha gått sönder innan de inser att tillgångens värde har sjunkit. Det händer att företagen tar in externa värderare. Värdering berättar respondenten, är ingen exakt vetenskap och sker i enlighet med vad som är väsentligt. Han förklarar att väsentligheten exempelvis kan vara relationen mellan resultatet och den tänkta nedskrivningen. Om resultatet är på exempelvis hundra miljoner kronor så har en nedskrivning på två miljoner kronor inte någon större betydelse, medan om resultatet är noll så är en nedskrivning på två miljoner kronor av väsentlig betydelse. Enligt RR 17 p. 10 är det väsentlighetsprincipen som skall tillämpas vid bedömningen av om en tillgångs återvinningsvärde behöver fastställas. Detta kan också kopplas till Falkman (2001b) som anser att väsentlighetsprincipen är avgörande för vilka värderingar som skall vidtas när delårsbokslutet skall upprättas.

9.2 Skillnader i företagets värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner

Respondenten upplever att företagen har bristfälliga kunskaper beträffande nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar och tror att förklaringen till detta kan vara att bolagen skickar upp resultaten på koncernnivå som sedan avgör om nedskrivningar skall vidtas.

Vilka redovisningsprinciper som ska tillämpas beror på motiv menar respondenten, det vill säga från vilket perspektiv detta ses. Ur företagets synvinkel ser denne oftast att nyttjandevärdet överstiger det bokförda värdet, medans revisorerna fokuserar sig på försiktighetsprincipen. Försiktighetsprincipen anser Nilsson (2002) är en av de viktigaste redovisningsprinciperna. Principen innebär att tillgångarna skall värderas försiktigt. Thorell (2003) hävdar att försiktighetsprincipen kan kopplas till nedskrivningsproblematiken. Befaras det att en anläggningstillgång inte kommer att generera tillräckliga överskott i framtiden för att ersätta det bokförda värdet med en skälig avkastning, skall tillgången skrivas ner till återvinningsvärdet.

För högt värderade tillgångar är ett stort dilemma hävdar vår respondent och tillägger att värderingsfrågor alltid är ett problem. Han förklarar att en tillgångs värde kan förändras beroende på var tillgången är geografiskt belägen. Det är antagligen därför som nyttjandevärdet lyfts fram i RR 17 menar han. Att redovisning och värdering av ett företags tillgångar är ett välkänt och komplext problem är något som Falkman (2001a) även uttrycker. Vad som bör tilläggas enligt Falkman (2001b) är att det belopp som motsvarar

nedskrivningen ska redovisas i resultaträkningen som en kostnad. Detta måste vidtas annars följs inte kongurensprincipen.

Hur ofta företagen ska göra värderingar av sina materiella anläggningstillgångar har inte förändrats nämnvärt, beskriver vår respondent. Mindre företag gör vanligtvis detta en gång per år vid bokslutet medan de större börsbolagen gör nedskrivningar när de ser att tillgången inte är riktigt värderad. Nyllinge & Winkvist (2001) framhåller att företagen i och med RR 17 inte behöver göra beräkningar för att få veta om ett nedskrivningsbehov föreligger vid varje bokslutstillfälle. I stället är det fullt tillräckligt att se om någon av de interna eller externa indikationerna tyder på en värdenedgång. Pekar någon indikation på att tillgången har tappat i värde så måste återvinningsvärdet beräknas. Detta ska som sagt göras vid varje bokslut och sålunda även vid delårsbokslut för större börsnoterade företag.

Det är svårt att säga vilken av indikationerna som är av störst vikt påpekar respondenten, det är individuellt för företaget menar han. Den indikation som på det tydligaste sättet visar att en värdenedgång är trolig, menar han är ”haveri”. Denna indikation finns inte uppräknad i RR 17, men i punkt 8 i denna rekommendation anges att det även kan finnas andra indikationer som tyder på att en tillgång ska skrivas ner.

10 Slutsatser och egna reflektioner

I detta avslutande kapitel kommer vi att presentera de slutsatser som framkommit under studien. Vi återkopplar detta kapitel till vårt syfte som ställdes upp i kapitel ett, samt till referensramen i kapitel tre till fyra och vår analys av rekommendationerna och lagstiftningen i kapitel fem. Därefter redogörs för våra egna reflektioner i samband med studien. Den bild vi hade av problemområdet innan vi startade vår studie jämförs med det faktiska utfallet. Avslutningsvis ges förslag till vidare forskning inom det aktuella ämnesområdet.

10.1 Skillnader i företagens värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner

I studien har det framkommit att införandet av RR 17 inte har bidragit med några större förändringar i hur företagen går tillväga vid värdering av deras materiella anläggningstillgångar. Samtliga respondenter har uppfattningen att den nya rekommendationen inte har ändrat deras värderingsprocesser. De tillfrågade respondenterna anser inte heller att företagens rutiner har förändrats i samband med nedskrivningar. Alla delar åsikten att den nya rekommendationen är tydligare och uppfattningen finns hos respondenterna att det har blivit mer precisa regler och ett tydligare ramverk i samband med att RR 17 tillkommit. Vidare anser respondenterna att detta borde underlätta för de mindre företagen hur dessa skall gå tillväga vid nedskrivningar.

Företagen genomför inte värdering av sina materiella anläggningstillgångar oftare nu än vad de gjorde tidigare, utan detta sker endast en gång per år. Varför detta inte har förändrats beror troligtvis på att ÅRL endast förespråkar detta. Inte heller företagens beräkningsmetoder har förändrats, eller när de genomför nedskrivningar menar respondenterna.

Vad som har framkommit är att RR 17 är tydligare främst när företagen skall genomföra en prövning av om ett nedskrivningsbehov föreligger, vilket inte framgick i FAR 3. Rekommendationen är också tydligare om hur företagen skall gå tillväga vid dessa beräkningar. Enligt RR 17 ska en prövning ske när någon av de interna respektive externa indikationerna är uppfyllda vilket anges i rekommendationen. Ingen av de utfrågade respondenterna från företagen angav att de beaktade dessa faktorer vilket visar på att bristande kompetens ännu finns ute bland företagen om RR 17. Den utfrågade revisorn ansåg även att rekommendationen inte verkar ha fått den genomslagskraft som den var avsedd att skapa och att kunskaperna fortfarande är bristfälliga bland företagen.

De stora skillnaderna som har identifierats mellan RR 17 och FAR 3 vid vår analys var att "beståendekriteriet" har slopats i samband med den nya rekommendationens ikraftträdande, samt att det har tillkommit ett antal interna och externa indikationer som företagen måste beakta. Nya begrepp som har tillkommit är kassagenererande enhet och nyttjandevärde. Det förvånansvärda var att respondenterna från företagen inte nämnde mycket kring dessa förändringar, eftersom förändringarna är så pass tydliga. Varför de inte nämnde något kan bero på att bristande kunskaper finns eller på att de nya förändringarna kanske inte har bidragit med så mycket nytt just för den bransch som företagen verkar i. Något som talar för att det inte har inträffat några förändringar är att det i ÅRL finns angivet att värdenedgången skall vara bestående. Ytterligare har vi identifierat att det i FAR 3 fanns angivet att kollektiv värdering var tillåten om tillgångarna samverkade. Detta betyder att begreppet

kassagenererande enhet egentligen inte har bidragit med så mycket nytt. Begreppet nyttjandevärde har inte heller bidragit med några större nyheter, eftersom värdet bygger på en diskontering av de kassaflöden som tillgången genererar omräknat med en diskonteringsfaktor, vilket även det fanns angivet i FAR 3. Nyttjandevärdet fanns alltså indirekt angivet i FAR 3. Detta kan vara en orsak till varför inga större förändringar har uppmärksammats av företagen, eller så beror det helt enkelt på att kunskaperna är så pass bristfälliga ute i de specifika företagen ännu, vilket vi har kunnat identifiera ur de svar som erhållits. Revisorn framhävde också att kunskaperna fortfarande är bristfälliga ute bland företagen, vilket överensstämmer med vad som har framkommit i studien. En annan orsak kan vara att rekommendationen är så pass ny och att den där i genom inte har hunnit få genomslagskraft.

Sammanfattningsvis är svaret på vårt syfte att det i samband med att RR 17 införts inte har skett några förändringar i större svenska företags värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner.

10.2 Reflektioner

I inledningsskedet av denna undersökning var vår uppfattning att svenska företags värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner hade förändrats i samband med att den nya rekommendationen RR 17 hade trätt i kraft. Vi förutsatte därmed att studien skulle komma att framlägga bevis för att RR 17 påverkat företagens värderingsprocesser samt nedskrivningsrutiner. Rekommendationen innehöll enligt våra förkunskaper stora förändringar i synen på hur värderings- och nedskrivningsrutinerna skulle behandlas, bland annat var det de interna och externa indikationerna som skulle medföra förändringar, samt de nya begreppen kassagenererande enhet och återvinningsvärde, men även att beräkningar av dessa skulle medföra skillnader. De artiklar som vi tagit del av tidigare angav även att rekommendationen skulle bidra med stora förändringar för de svenska företagen.

Av materialet från intervjuerna har slutsatsen dragits att ikraftträdandet av RR 17 inte har medfört de förändringar som vi antog. En anledning till detta kan vara att respondenterna som intervjuats saknar de grundläggande kunskaperna om RR 17 och dess föregångare FAR 3. Detta har till vissa delar identifierats. En orsak kan vara att en av respondenterna endast har haft sin befattning i två år, vilket betyder att denne inte arbetat på företaget när den tidigare gällande rekommendationen (FAR 3) tillämpades. En annan anledning kan vara att rekommendationen är relativt ny och att våra respondenters företag ännu inte fullständigt har hunnit anpassa sin redovisning till den nya rekommendationen.

Ytterligare en orsak till att rekommendationen ännu inte har fått den genomslagskraft som var tänkt vid införandet kan bero på att anställda inom organisationer har svårt att förändra sina arbetsmetoder. Det är lätt att anställd personal faller tillbaka på gamla inarbetade rutiner vid värdering av företagets tillgångar. Därigenom kan nedskrivningsrutiner som har inarbetats i organisationer under längre perioder bli svårföränderliga. Anledningen till detta kan bero på att det saknas motiv till att genomföra de förändringsprocesser som krävs. Företagen kanske anser att det kostar mer än vad det ger för just deras företag om den nya normgivningen ska efterföljas. Vår uppfattning är att det krävs sanktioner för att bryta en eventuell motsträvighet som finns ute bland organisationerna. Görs inte detta kommer det troligtvis aldrig att uppstå ett regelverk som kommer att följas till fullo. En annan orsak till varför rekommendationen inte fått genomslagskraft kan bero på att normgivningen har blivit allt för betungande för företagen, framförallt för de mindre företagen. Många av de mindre

företagen saknar både kapital och kompetens för att kunna följa alla de lagar och rekommendationer som krävs. Företag ställs i allmänhet inför allt större krav på ökad lönsamhet. Detta kan också hämma motiven till att följa den allt större mängden av nya rekommendationer på grund av att det i regel medför en merkostnad för företaget. Eftersom det inte finns någon myndighet som granskar att Redovisningsrådets rekommendationer efterföljs tas inte RR 17 på allvar av företagen.

Den största anledningen med implementeringen av IAS i det svenska regelsystemet var att uppnå en bättre jämförbarhet mellan olika länders redovisning. Vi anser dock med stöd från vår studie att RR 17 inte ännu tillämpas fullt ut i företagen, men att den i framtiden troligtvis kommer att tillämpas till en större grad och först då kommer jämförbarheten företag emellan att öka. Vi är dock skeptiska till om en perfekt jämförbarhet avseende nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar någonsin kommer att infrias, då alla företag har värderingsmodeller som baseras på olika parametrar, samt att det alltid i samband med värderingsprocesser kommer att finnas subjektiva inslag.

Rekommendationen har enligt vår åsikt kommit att utgöra ett konkret regelverk för redovisning av nedskrivningar. I och med detta har det blivit allt svårare för företagen att kringgå eventuella nedskrivningar, vilket kunde vara fallet med det diffusa begreppet ”bestående värdeminskning” eftersom detta har minskat företagens manöverutrymmen. Således bör jämförelsen emellan företagen bli bättre.

Ytterligare en orsak till varför inga större förändringar har inträffat kan vara att RR 17 egentligen inte har bidragit med så mycket nytt, vilket vi till viss del har kunnat skönja. Men det kan även vara så att företagen inte anser att den nya rekommendationen är viktig för just deras företag. Detta beroende på att det idag inte finns någon instans som kontrollerar att Redovisningsrådets rekommendationer följs. Dessa rekommendationer är främst avsedda för börsnoterade företag. När ett företag noteras på börsen skriver de under ett avtal med OM Stockholmsbörsen om att de skall efterfölja gällande lagstiftning och Redovisningsrådets rekommendationer. Bryter företaget grovt mot dessa förpliktelser kan företaget avnoteras, men detta är extremt ovanligt och kräver väldigt grova företeelser. Detta gäller dock endast rena avtalsbrott och alltså inte redovisningsbrott. I Sverige finns det således inga straff för de företag som inte följer redovisningsrådets rekommendationer, om inte företaget gör sig skyldiga till bokföringsbrott. Detta kan enligt vår uppfattning vara en av orsakerna till varför företagen har bristande kunskap och inte tar detta på allvar. Efterföljs inte rekommendationer och lagstiftning, finns det stora risker för att nya skandaler likt ”Enron” även i framtiden kommer att upprepa sig och skaka om den finansiella marknaden. Om inte IAS:s ramverk efterföljs av företagen finns det också en risk att jämförbarheten minskar företag emellan, vilket inte var IAS:s mål. Målet var att skapa en harmonisering av redovisningen mellan olika länder.

10.3 Förslag till vidare forskning

Ett förslag till fortsatt forskning är en studie liknande vår, där företagens immateriella och finansiella anläggningstillgångar undersöks. Ett annat förslag är att eftersom ämnet ännu är relativt utforskat, så kan en liknande studie vidtas för att studera vilka effekter den nya rekommendationen för med sig för mindre företag, vilka troligtvis har mindre systematik kring värderingsprocesserna och deras nedskrivningsrutiner. Eftersom värdering i allmänhet innefattar subjektiva bedömningar skulle det vara intressant att undersöka människans roll i värderingsprocessen, det vill säga studera huruvida människan är rationell eller inte.

Referenser

Intervjuer

Bergström, Magnus, Controller Kappa Kraftliner AB, Piteå (2004-04-23)

Fahlgren, Nils, Ekonomichef SCA Packaging Munksund AB, Piteå (2004-04-22)

Oja, Göran, Bokslutsansvarig, LKAB-moderbolag, Kiruna (2004-04-28)

Thingvall, Claus, Revisor, Öhrlings PricewaterhouseCoopers, Luleå (2004-05-06)

Litteratur

Arbnor, I. & Bjerke, B. (1994). *Företagsekonomisk metodlära*. Lund: Studentlitteratur.

Artsberg, K. (2003). *Redovisningsteori*. Malmö: Liber Ekonomi.

Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, L-T. & Wiedersheim, P-F. (1999). *Att utreda, forska och rapportera*. Malmö: Liber.

Falkman, P. (2001a). *Externredovisningens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Falkman, P. (2001b). *Redovisningens reglering*. Lund: Studentlitteratur.

FAR, (1999). *FARs samlingsvolym 1999*. Stockholm: FAR Förlag AB.

FAR, (2003). *FARs samlingsvolym 2003*. Stockholm: FAR Förlag AB.

FAR, (2002). *Den nya redovisningslagstiftningen med förarbeten*. Stockholm: FAR Förlag AB.

Gilje, N. & Grimen, H. (1995). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.

Holme, I. & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur.

Holmström, N. (2003). *Att läsa och förstå bokslut: lagstiftning, analys, värdering*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB.

Kylbäck, S & Landèn, S. (2001). *Aktuella redovisningsfrågor*. Stockholm: Ernst & Young.

Lundahl, U. & Skärvad, P-H. (1999). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur.

Molander, B. (1988). *Vetenskapsfilosofi – En bok om vetenskapen och den vetenskapande människan*. Thales: Stockholm.

Nilsson, S. (2002). *Redovisningens normer och normbildare*. Lund: Studentlitteratur.

Nyllinge, P & Winkvist, M. (2001). *Ny rekommendation avseende nedskrivningar ställer stora krav på värderingar*. Balans 11/2001, s.35-40.

Patel, R. & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Rundfelt, R. (1998). *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 1998*. Stockholm: Stockholms Fondbörs AB, Bokföringsnämnden.

Rundfelt, R. (2000). *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 2000*. Stockholm: Om Stockholmsbörsen, Bokföringsnämnden.

Smith, D. (1997). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Smith, D. (2000). *Redovisningens språk*. Lund: Studentlitteratur.

Thomasson, J., Arvidsson, P., Lindqvist, H., Larsson, O. & Rohlin, L. (1999). *Den nya affärsredovisningen*. Malmö: Liber Hermods

Thorell, P. (2003). *Företagens redovisning: grundläggande räkenskapsförståelse*. Uppsala: Iustus Förlag.

Thurén, T. (1991). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

Internet

KPMG: www.kpmg.se[2004-04-17]

Redovisningsrådet: <http://www.redovisningsradet.se> [2004-04-02]

SET Auktoriserade Revisorer. (2002). *Bedömning av nedskrivningsbehov - Hur görs beräkningen av återvinningsvärdet?*<http://www.setrevision.se/finans/Nedskrivningar0302.Pdf> [2004-04-18]

Bilaga 1

Luleå Tekniska Universitet
Institutionen för ekonomistyrning
Ekonomprogrammet

Luleå 2004-04-18

Angående om deltagande i en intervju

Först och främst vill vi tacka dig för att du tar dig tid att besvara våra frågor. Vi är två studenter från institutionen för ekonomistyrning vid Luleå Tekniska Universitet som läser på ekonomprogrammet. Vi har påbörjat vårt examensarbete inom företagsekonomi och vår uppsats behandlar Redovisningsrådets rekommendation nr 17. Vårt syfte är att beskriva Redovisningsrådets rekommendation nr 17, men även att jämföra den med FAR:s rekommendation nr 3 som gällde tidigare, samt att undersöka om införandet av rekommendationen avseende nedskrivningar har medfört att företagen har ändrat sina värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner av materiella anläggningstillgångar. Dels om detta har medfört att företagen har ändrat sina beräkningsmetoder för värdering.

Bakgrunden till vår studie är att den 1 januari 2002 trädde en ny redovisningsrekommendation RR 17, angående nedskrivningar i kraft. Syftet med rekommendationen är att beskriva värderingsmetoder som företagen kan använda sig av för att säkerställa att tillgångarna inte är för högt redovisade i företag. Den tidigare normgivaren på området var FAR:s rekommendation nr. 3 avsnitt 6 som behandlade nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar och som numera är upphävd.

Vår förhoppning är att kunna utföra personliga intervjuer med ett antal personer som har kunskaper om nedskrivningar i större företag.

Vid eventuella frågor och synpunkter kan ni kontakta oss per telefon.

Med vänliga hälsningar

Mattias Holmström   tel: 070-6409274
Jens Franzén   tel: 070-2142656

Intervjufrågor

Vilken är din befattning i företaget?

Hur länge har du haft denna befattning?

Godkänner du att ditt namn publiceras i uppsatsen?

Godkänner du att vi spelar in intervjun på band?

- **Vilka konsekvenser har införandet av RR 17 medfört när det gäller värderings- och nedskrivningsrutiner samt beräkningsmetoder enligt din åsikt?**

1. Vilka grundläggande redovisningsprinciper (exempelvis försiktighetsprincipen.) tillämpar företaget vid redovisning av materiella anläggningstillgångar? Vilken anser du väger tyngst, varför?
2. Vilken är din uppfattning om RR 17 i förhållande till de tidigare regler som berört nedskrivningar?
3. Vilka är de största förändringarna som den nya rekommendationen fört med sig anser du?
4. Har ert företags tillvägagångssätt att värdera och bedöma nedskrivningsbehov förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17?
5. På vilken nivå i ert företag fattas beslut om nedskrivningar?
6. Händer det att företaget ibland använder sig av extern värdering när de materiella anläggningstillgångarna ska värderas? Om ja, sker den externa värderingen regelbundet?
7. Vilken problematik kan uppstå vid värdering av materiella anläggningstillgångar anser du? Hur gör ni för att minska eventuella problem?
8. Finns det en aktiv marknad för era materiella tillgångar?
9. Om enskilda materiella anläggningstillgångar är svåra att värdera, förekommer det då att dessa värderas i grupp? Om ja, hur vanligt är detta?
10. Hur ofta genomförs värderingar av de materiella anläggningstillgångarna? Samt har era beräkningsmetoder förändrats i samband med ikraftträdande av RR 17?
11. Hur ofta vidtas beräkningar av om ett nedskrivningsbehov föreligger? Har detta förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17?
12. Hur identifierar ni att en materiell anläggningstillgång ska skrivas ner? Finns det några fastställda rutiner vid en bedömning av om ett nedskrivningsbehov föreligger? Om sådana finns har dessa förändrats i samband med ikraftträdandet av RR 17?
13. Vilka inre respektive yttre indikationer tar företaget hänsyn till vid prövning av nedskrivningsbehovet? Vilka är skillnaderna före och efter tillämpningen av RR 17?
Inre indikationer (tex. tillgången har blivit defekt)
Yttre indikationer (tex. väsentliga förändringar i teknologi)
14. När genomförs en nedskrivning på materiella anläggningstillgångar i ert företag? Är det någon skillnad före och efter tillämpningen av RR 17?
15. Vid ett identifierat nedskrivningsbehov, hur bestäms storleken på nedskrivningar? Beräknas återvinningsvärdet? Är det någon skillnad före och efter tillämpningen av RR 17?
16. Förekommer nedskrivningar ofta i ert företag?
17. Har ni gjort nedskrivningar nyligen?
18. Har företaget vid något tillfälle genomfört en reversering av nedskrivning? Om detta har skett vilket var anledningen?

19. Hur kontrollerar företaget att anledningen till nedskrivnings beslut kvarstår? Har detta förändrats i samband med ikraftträdandet av RR 17?
20. Anser du att RR 17 ger en mera rättvisande bild av företags ställning än tidigare normgivare FAR 3, avsnitt 6?
21. Har RR 17 genom dess införande medfört att ert företags nedskrivningsprocess har förändrats? Om ja, vilka förändringar?
22. Vilka fördelar respektive nackdelar anser du att det finns det med RR 17?

Bilaga 2

Luleå Tekniska Universitet
Institutionen för ekonomistyrning
Ekonomprogrammet

Luleå 2004-04-18

Angående om deltagande i en intervju

Först och främst vill vi tacka dig för att du tar dig tid att besvara våra frågor. Vi är två studenter från institutionen för ekonomistyrning vid Luleå Tekniska Universitet som läser på ekonomprogrammet. Vi har påbörjat vårt examensarbete inom företagsekonomi och vår uppsats behandlar Redovisningsrådets rekommendation nr 17. Vårt syfte är att beskriva redovisningsrådets rekommendation nr 17 men även att jämföra den med FAR:s rekommendation nr 3 som gällde tidigare. Vi planerar även att undersöka om införandet av rekommendationen avseende nedskrivningar har medfört att företagen har ändrat sina värderingsprocesser och nedskrivningsrutiner av materiella anläggningstillgångar. Dels om detta har medfört att företagen har ändrat sina beräkningsmetoder för värdering.

Vi avser också att undersöka om införandet av RR 17 har påverkat revisorernas granskningsrutiner avseende nedskrivningar.

Bakgrunden till vår studie är att det den 1 januari 2002 trädde en ny redovisningsrekommendation, RR 17, angående nedskrivningar i kraft. Syftet med rekommendationen är att beskriva värderingsmetoder som företagen kan använda sig av för att säkerställa att tillgångarna inte är för högt redovisade i företag. Den tidigare normgivaren på området var FAR:s rekommendation nr. 3 avsnitt 6 som behandlade nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar och som numera är upphävd.

Vår förhoppning är att kunna utföra personliga intervjuer med ett antal personer som har kunskaper om nedskrivningar i större företag.

Vid eventuella frågor och synpunkter kan ni kontakta oss per telefon.

Med vänliga hälsningar

Mattias Holmström   tel: 070-6409274
Jens Franzén   tel: 070-2142656

Intervjufrågor

Vilken är din befattning? Godkänd/Auktoriserad?

Vilken typ av bransch eller företag reviderar du?

Godkänner du att vi skriver ditt namn och företagsnamn i uppsatsen?

Godkänner du att vi spelar in intervjun på band?

Hur har införandet av RR 17 påverkat revisorernas granskningsrutiner avseende nedskrivningar?

1. Vilka erfarenheter har du av redovisning av materiella anläggningstillgångar enligt Redovisningsrådets nya rekommendation (RR 17)?
2. Vilken är din uppfattning om RR 17 i förhållande till tidigare regler som berört nedskrivningar?
3. Anser du att Redovisningsrådets nya rekommendation (RR17) var nödvändig? Varför?
4. Vilken problematik kan uppstå vid värdering av materiella anläggningstillgångar?
5. Vilka är de största förändringarna som införandet av RR 17 har fört med sig? Vilka är de tydligaste effekterna som du har uppmärksammat?
6. Vilka fördelar respektive nackdelar anser du att det finns det med RR 17?
7. Anser du att ikraftträdandet av RR 17 har bidragit till en bättre jämförbarhet mellan företag än tidigare praxis? Motivera!
8. Har företagens tillvägagångssätt att värdera och bedöma nedskrivningsbehov förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17? motivera
9. Har ikraftträdandet av RR 17 förändrat hur ofta företagen gör en värdering av deras materiella anläggningstillgångar?
10. Hur ofta vidtas beräkningar av om ett nedskrivningsbehov föreligger i företag? Har detta förändrats sedan ikraftträdandet av RR 17?
11. Anser du att företagens prognoser vid fastställande av nyttjandevärdet är tillförlitliga?
12. Vilka inre respektive yttre indikationer bör företagen ta störst hänsyn till vid nedskrivningar anser du? varför?
13. Anser du att det finns stora nedskrivningsbehov i svenska företag? motivera
14. Vilka redovisningsprinciper anser du att företag främst använder sig av vid redovisning av nedskrivningar?
15. Anser du att nedskrivningar borde förekomma oftare?
16. Upplever du att företagen har goda kunskaper vad gäller RR 17 och nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar?
17. Anser du att införandet av RR 17 har påverkat dina granskningsrutiner avseende nedskrivningar? om, ja hur?
18. Vilken påverkan har du som revisor på bedömningen av nedskrivningsbehov, samt nedskrivningsbelopp? Motivera!
19. Anser du att RR 17 ger en mer rättvisande bild av företagets ställning än tidigare normgivare FAR 3, avsnitt 6?